

Fredagen den 28 oktober

Kl. 09.00–10.05
11.00–12.39

§ 1 Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Carina Herrstedt* (SD) avsagt sig uppdraget som suppleant i utbildningsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 2 Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade att Moderaternas riksdagsgrupp anmält Erik Andersson som suppleant i skatteutskottet samt att Sverigedemokraternas riksdagsgrupp anmält Crister Spets som suppleant i utbildningsutskottet.

Förste vice talmannen förklarade valda till

suppleant i skatteutskottet
Erik Andersson (M)

suppleant i utbildningsutskottet
Crister Spets (SD)

§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2016/17:57

Till riksdagen
Interpellation 2016/17:57 Resultat för 100-klubben
av Erik Andersson (M)
Interpellationen kommer att besvaras den 11 november.

Prot. 2016/17:23
28 oktober

Skälet till dröjsmålet är inbokade resor och engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 25 oktober 2016
Arbetsmarknadsdepartementet
Ylva Johansson (S)
Enligt uppdrag
Susanne Södersten
Expeditionschef

§ 4 Anmälan om faktapromemoria

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2016/17:FPM19 Rådsbeslut om undertecknande av avtal mellan EU och Kuba *JOIN(2016) 42* till utrikesutskottet

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner
2016/17:32 och 33 till utrikesutskottet

Motion
2016/17:3511 till socialförsäkringsutskottet

*Svar på
interpellationer*

§ 6 Svar på interpellation 2016/17:51 om inrättande av en angränsande zon

Anf. 1 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Allan Widman har frågat mig vilka åtgärder regeringen nu är beredd att vidta för att en angränsande zon snarast möjligt inrättas.

Havsgränsutredningens betänkande *Gränser i havet*, SOU 2015:10, skickades ut på remiss direkt efter det att det hade överlämnats till mig våren 2015.

Beredning av utredningens förslag och remissyttrandena pågår inom Regeringskansliet. Arbetet med att införa en angränsande zon har emellertid visat sig vara lagtekniskt betydligt mer komplicerat än vad som ursprungligen förutsattes i utredningens förslag. Beredningsarbetet har därför tagit längre tid än vad jag förutsåg i mina tidigare svar.

Regeringens inställning till införandet av en angränsande zon utanför Sveriges sjöterritorium har inte förändrats på något sätt. Det är regeringens avsikt att fatta beslut om en lagrådsremiss under våren 2017. Därefter fortsätter arbetet med en proposition till riksdagen.

Havsgränsutredningens betänkande innehåller förslag till hur en angränsande zon utanför Sveriges sjöterritorium skulle kunna inrättas. Men betänkandet innehåller också förslag till en uppdaterad och mer preciserad

gräns för Sveriges sjöterritorium. Detta förslag, liksom förslaget till yttre avgränsningslinjer för den nya angränsande zonen, är baserat på omfattande mätningar och beräkningar utmed hela Sveriges kust av var och hur baslinjer får dras i enlighet med bestämmelserna i FN:s havsrättskonvention. Mätningarna och beräkningarna är gjorda inom utredningens ram och har resulterat i långa förteckningar över geografiska koordinater som anger linjernas positioner så exakt som modern teknik medger.

Den planerade propositionen avses föreslå dels en ny lag om Sveriges sjöterritorium och maritima zoner, dels en ny lag som inrättar Sveriges angränsande zon.

Den planerade propositionen avses också innehålla geografiska koordinater för de yttre avgränsningslinjerna för kontinentalsockeln och för Sveriges ekonomiska zon. Dessa linjer är sedan tidigare fastställda i gällande överenskommelser med kringliggande grannstater, så där föreslås inga förändringar. Linjernas läge anges med enhetliga koordinater på samma sätt som sjöterritoriets gräns och den angränsande zonen yttre avgränsningslinjer.

Den nya lagstiftning som regeringen har för avsikt att föreslå har den stora fördelen att sjöterritoriets gräns och den ekonomiska zonen med den nya angränsande zonen kommer att finnas tillgängliga i digital form. Så har hittills inte varit fallet.

Anf. 2 ALLAN WIDMAN (L):

Herr talman! Tack så mycket, utrikesministern, för svaret på min interpellation! Jag har gång efter annan här i kammaren sedan 2008 försökt att aktualisera frågan om en angränsande zon såväl genom interpellationer och enkla frågor som motioner.

År 2011 tillsattes ju en havsrättsutredning som arbetade ända fram till februari 2015. Skälet till att utredningstiden var så lång var att det på grund av landhöjningen i Sverige visade sig nödvändigt att mäta om de så kallade baslinjerna, vilka utgör själva utgångspunkten både för uppmätning av sjöterritorium och för uppmätning av en angränsande zon.

I februari 2015 var utredningen i vart fall klar, och i maj samma år hade jag en interpellationsdebatt med utrikesministern om inrättande av en angränsande zon. En angränsande zon kan beskrivas som en ytterligare zon utanför sjöterritoriet som uppgår till en maximal bredd av 24 nautiska mil från baslinjen.

I debatten i maj förra året svarade utrikesministern att regeringen så snart det var lagtekniskt möjligt skulle inrätta denna angränsande zon. I debatten gjorde utrikesministern även bedömningen att vid årsskiftet 2015/16 skulle en proposition kunna anlända till riksdagen.

Jag hittade inte någon proposition gällande angränsande zoner i propositionsförteckningen för förra riksdagsåret och inte heller för detta riksdagsår. Därför har jag nu ställt frågan på nytt.

Nu säger regeringen att vi kommer att kunna se fram emot en lagrådsremiss våren 2017, det vill säga om ett drygt halvår. Med en sådan tidsplan förefaller det inte möjligt med ett inrättande av denna zon förrän tidigast den 1 januari 2018.

Då är frågan: Har tiden någon betydelse i det här fallet? Mitt bestämda svar är ja. Vi har nu ett försämrat omvärldsläge som försämras vecka för

vecka. För en tid sedan uttalade statsminister Stefan Löfven att det kanske kunde vara bra med ”fria ytor” mellan Ryssland och väst.

Herr talman! Jag hör inte till dem som tror på detta. Tvärtom, i en tid av spänning och ett försämrat omvärldsläge behövs det kontroll och tillsyn och inte några fria ytor vare sig i Östersjön eller i andra områden.

Tiden har också betydelse eftersom det pågår verksamheter ute på Östersjön mer eller mindre kontinuerligt. Jag vet att det just nu inom Regeringskansliet bereds en ansökan om utläggning av ytterligare gasledning i Östersjön, och regeringen har uttryckt oro för detta. Samtidigt bedömer man att man kanske inte har så stora möjligheter att hindra denna verksamhet.

I det sammanhanget har det betydelse om vi inte hinner inrätta den angränsande zonen i tid inför de aktiviteter som nu planeras.

Nu säger utrikesministern att det var lagtekniskt betydligt mer komplicerat än vad hon förutsåg. Då blir min fråga, herr talman: På vilket sätt är det komplicerat? Handlar det om resurser i Regeringskansliet, eller beror det på något lagtekniskt problem? I så fall skulle jag vilja ha det utrett.

Anf. 3 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag tror att jag måste börja med att ta ur Allan Widman villfarelsen att detta skulle kunna påverka Nord Stream 2. Så är det inte. Det är havsrättskonventionen som styr hur vi ska agera. Dessutom har vi naturligtvis säkerhetspolitiska intressen. Havsrättskonventionen ger länder rätt att till exempel lägga ut kablar och anläggningar på havsbotten eller på sjöbotten.

Detta är inte realistiskt, utan den frågan måste vi hantera på andra möjliga vägar, vilket vi gör med respekt för folkrätten och i enlighet med våra politiska mål, till exempel energiunionen. Vi måste verka via EU, och vi måste se till att bevaka våra egna säkerhetspolitiska intressen. Men vi ska inte tro att detta skulle påverka Nord Stream 2. Man måste nog klargöra det från början.

Det här är komplicerad materia. Det är väldigt tekniskt, och jag undrar om de som lyssnar har förstått det lilla som vi har sagt så här långt, och jag tror att Allan har med sig utredningen. Att det har tagit många år visar ju att det har lagtekniska konsekvenser som gör att det har tagit längre tid.

Vi har ingen annan ambition utan delar önskan att åstadkomma detta. Vårt besked nu är dock att vi dels kopplar ihop de olika arbeten som görs med havsgränser, dels gör en uppdatering av den svenska lagstiftningen om sjöterritoriets gräns. Det är detta som pågår. Dessa båda frågor hör nära ihop.

Precis som Allan Widman sa får Sveriges sjöterritorium sträcka sig som högst tolv nautiska mil utanför baslinjerna. Den angränsande zonen ska ansluta sig direkt till detta, och sedan sträcka sig högst 24 nautiska mil räknat från samma baslinjer. Min och regeringens utgångspunkt är att vi i så stor utsträckning som möjligt ska använda möjligheten att inrätta en angränsande zon som sträcker sig 24 nautiska mil räknat från baslinjerna.

Detta är dock inte möjligt längs hela Sveriges kust. Havsområdena är inte tillräckligt stora överallt. I vissa områden finns inget utrymme alls för en svensk avgränsande zon, till exempel i Öresund och Ålands hav. Där gränsar svenskt territorium direkt mot danskt respektive finländskt territorium. Det svenska sjöterritoriet avgränsas alltså där av riksgränsen mot

Danmark respektive riksgränsen mot Finland. Även i Kvarken saknas utrymme för en angränsande zon.

Det finns alltså en rad fakta som man måste ta hänsyn till. Av detta skäl kan den svenska angränsande zonen inte utformas som ett sammanhängande område, och därför föreslår utredningen att det ska finnas fyra åtskilda områden. Det är inget konstigt med det. Den angränsande zonen ligger på internationellt vatten och inom Sveriges ekonomiska zon. Vår ekonomiska zon består också av fyra av varandra åtskilda områden utanför sjöterritoriet.

Vad juristerna sagt oss är att en hel del lagtekniskt arbete återstår på grund av detta. Därtill kommer så småningom en digitalisering.

Anf. 4 ALLAN WIDMAN (L):

Herr talman! Om någon trodde att jag torgförde uppfattningen att en angränsande zon på något sätt skulle ändra Havsrättskommissionens regler vad gäller exempelvis utläggningar av gasledningar på internationellt vatten ber jag om ursäkt. Det var inte min avsikt. Jag vet att detta inte har förutsättningar att hindra det här.

Våra möjligheter att stoppa den nu planerade gasledningen utifrån Havsrättskommissionens regler är enligt min bedömning tämligen begränsade. Jag har förstått att detta även är regeringens bedömning. Om man inte kan stoppa detta inställer sig frågan vad man då gör. Ja, då lägger man fram förslag som innebär att man inte bara har möjlighet utan också anledning att vara närvarande i de vattenområden där arbetet pågår. Dessutom kan man utöva kontroll och viss svensk statlig överhöghet. På detta sätt kan vi effektivt åtminstone se till att den osäkerhet som följer med dessa arbeten blir mindre.

Herr talman! Jag har, som utrikesministern påpekade, med mig utredningens betänkande, *Gränser i havet*. Denna 900 sidor tjocka tegelsten är ett gediget arbete som utförts av hovrättslagmannen Magnus Göransson. I försvarsutskottet har vi fått föredragningar om utredningen. Det är korrekt som utrikesministern påstår: Här finns mängder av koordinater, sida upp och sida ned. Man mätte om baslinjerna runt hela Sveriges kust, vilket allmänt sett också är mycket bra då detta inte har gjorts på 40 år.

Men jag känner mig inte helt tillfredsställd med svaret som utrikesministern ger på min fråga om vad det specifikt är som lagtekniskt har blivit svårare. Finns det någonting som inte förutsågs redan från början i utredningen? Har några nya omständigheter tillkommit? Jag vore glad om utrikesministern i så fall detaljerat kunde förklara vad problemet består i. Handlar det om resurser eller om förvaltningsrättsliga komplikationer? Och varför har regeringen inte förutsett detta förrän nu, snart ett och ett halvt år efter att utredningen lämnade sina förslag?

Anf. 5 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Havsrättskommissionens bestämmelser om rätt att vidta åtgärder inom sin angränsande zon innebär ju inte att Sverige skulle få någon form av överhöghet över de havsområden som omfattas av svensk angränsande zon. Den kommer att vara belägen på internationellt vatten inom Sveriges ekonomiska zon. Däremot kan en angränsande zon ge större möjligheter att exempelvis skydda fornminnen och kulturföremål som finns på havsbotten inom zonen. Man kan även skydda andra föremål på

Prot. 2016/17:23

28 oktober

Svar på

interpellationer

havsbotten, vilket är värdefullt inte minst med tanke på vrak som finns i till exempel Östersjön.

Jag tror att vi måste klara ut två grundläggande frågor. Den första är att vi inte kan hoppas på att denna förändring innebär att vi kan stoppa Nord Stream 2, vilket Allan Widman också medgav. Det ger oss heller inget sådant instrument. Vi ska fortsätta att arbeta med frågan, och det gör vi också mycket aktivt, framför allt via EU. För vi menar att EU och andra länder som kommer att bli köpare av rysk gas är de som är viktigast att påverka.

I detta större sammanhang kommer Sverige att ha en mer begränsad roll. Det måste vi vara helt på det klara med, eftersom det passerar vår ekonomiska zon och inte som i andra fall där länder kan påverka dragningen på ett helt annat sätt. Vi måste göra allt vi kan för att skydda våra säkerhetspolitiska intressen. Det arbetet pågår för fullt.

Den andra frågan jag vill klara ut är funderingen om vi underförstått skulle ha ett intresse av att på något sätt aktivt försena arbetet. Så är det definitivt inte. Det handlar helt enkelt om att det innebär mer arbete med dessa förslag. Man kan ha underskattat hur mycket det faktiskt innebär.

Jag kan dock inte svara på alla detaljer och hur man exakt arbetar rent lagtekniskt. Detta är de uppgifter som vi har fått, och vi kommer förstås att se till att det här hanteras på bästa sätt och att det skickas ut med en lagrådsremiss så snart allt är klart. Jag har ingen anledning att misstro våra experter, som säger att det krävs mer lagtekniskt arbete än vad man trodde från början.

Vi ska göra det ordentligt när det nu genomförs efter 40 år. Då kanske det får ta några extra månader så att det också blir rätt. Sedan återstår som sagt digitaliseringen för att också ha det i en modern form.

Anf. 6 ALLAN WIDMAN (L):

Herr talman! Jag är den första att önska regeringen lycka till när det gäller möjligheterna att restriktivt pröva den ansökan som kom in i september om ännu en gasledning i Östersjön. Jag kan dock konstatera att regeringen i samband med att det togs ett initiativ grundat på i första hand säkerhetspolitiska överväganden för en tid sedan valde att inte skriva på detta initiativ.

Men jag önskar som sagt lycka och välgång, och jag önskar inget hellre än att det finns möjligheter att stoppa detta projekt, som ju har en lång rad försvars- och säkerhetspolitiska implikationer. Det gäller inte minst ett ökat europeiskt beroende av rysk gas.

Sedan vill jag nog ändå rätta utrikesministern: En angränsande zon innebär en viss överhöghet för Sveriges vidkommande. Mot fartyg som passerar in i och ut från vårt sjöterritorium kan vi ingripa med tullar, skatter, hälsa och – vilket utrikesministern var inne på – även när det gäller arkeologiska och historiska fynd. Vi kan utöva domsrätt inom en angränsande zon.

Som vi vet kommer den här gasledningen i stora delar att byggas med stöd av fasta stödjepunkter utmed Sveriges kuster. Det innebär att vi kommer att ha en omfattande in- och utgående trafik.

Nu säger utrikesministern att hon tror att det helt enkelt handlar om att det har blivit mer arbete. Men det är ju utrikesministerns eget departement som utför detta arbete. Mina frågor kvarstår: Vad specifikt är det som har gjort att detta har dragit ut på tiden? Och varför har regeringen inte kunnat

förtutse detta förrän ett och ett halvt år efter att utredningen lämnat ifrån sig sitt betänkande?

Prot. 2016/17:23
28 oktober

Anf. 7 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag har inget annat svar på det än att det lagtekniskt är mer komplicerat än vad man ursprungligen trodde. Man ser att det tar längre tid, och då ska det göras ordentligt, vilket vi avser att göra. Vi återkommer så snart vi kan med en lagrådsremiss för att genomföra det här förslaget.

Svar på
interpellationer

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2016/17:55 om hedersvåld och förtryck mot kvinnor

Anf. 8 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Herr talman! Jag tackar Erik Andersson för interpellationen. Han har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen föreslår för att skydda kvinnor i Sverige mot hedersförtryck och våld. En bakgrund till frågan är återkommande rapportering i medierna om våld mot kvinnor som inte anses leva traditionsenligt.

Innan jag besvarar frågan om regeringens åtgärder mot hedersrelaterat våld och förtryck vill jag börja med att erinra Erik Andersson om det jämställdhetspolitiska mål som en enig riksdag ställde sig bakom 2006 och som handlar om att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Målet innebär att regeringen både kan och måste göra flera saker samtidigt, nämligen både åtgärder som syftar till att stärka kvinnors makt i olika samhällsfunktioner och åtgärder som syftar till att ge kvinnor makt över det egna livet och den egna kroppen. Förslag inom ramen för det jämställdhetspolitiska målet om jämn fördelning av makt och inflytande innebär alltså inte att regeringen skulle nedprioritera eller vara passiv i frågor om mäns våld mot kvinnor, inklusive våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Det är tvärtom. Mäns våld mot kvinnor, i synnerhet hedersrelaterat våld och förtryck, är ett av de yttersta uttrycken för bristande jämställdhet och är därför högprioriterat i jämställdhetspolitiken. Om några veckor kommer regeringens skrivelse med en redogörelse för inriktning och styrning av jämställdhetspolitiken att överlämnas till riksdagen. I skrivelsen ingår en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Strategin, som beskriver mål och inriktning på tio års sikt, innehåller också ett program med konkreta åtgärder som på bred front och med medverkan av en rad olika samhällsfunktioner ska genomföras mellan 2017 och 2020. Här ingår som en central och väl integrerad del åtgärder för att förebygga och bekämpa hedersrelaterat förtryck. I dag har jag inte möjlighet att informera om detaljerna i denna skrivelse, som vi alltså planerar att lägga fram i november, men jag kan försäkra Erik Andersson om att insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck har en väl framskjuten plats i den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Anf. 9 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag känner det som att statsrådet inte ger mig något riktigt svar. Det är lite "avvakta och se" över det; vi ska vänta på regeringens skrivelse. Väl nog – vi står alla bakom de jämställdhetspolitiska mål som har antagits här i riksdagen. Men det finns saker och ting som händer just nu, och där måste vi ta krafttag, anser jag. Det är många kvinnor som far illa i vårt land i dag.

Herr talman! Jag kan tala om för statsrådet att det inte finns någon heder i "hedersvåld", som bara begränsar människors möjlighet att leva som de vill. Både pojkar och flickor blir begränsade. Pojkar ska hålla koll på sina systrar. Kvinnor tvingas bli gifta med personer som de inte vill gifta sig med, eller tvingas klä sig på ett sätt som passar normen eller kulturen. Detta måste uppmärksammas och diskuteras mer.

Det är inte en vacker bild som målas upp i Sverige, ett land där vi i och för sig har kommit väldigt långt med jämställdheten men där mycket återstår att göra. Kvinnor kan bli misshandlade för att de inte lever traditionsenligt. Det finns kvinnor på asylboenden som inte får gå ut och cykla därför att det strider mot en kultur eller en norm. Det är helt förkastligt. Det är oacceptabelt att kvinnor som kommer till ett land som Sverige inte får leva som de vill och i enlighet med de normer och regler som gäller här i landet. Det är förtryck, och det är olagligt.

Tusentals personer i vårt land lever under hot från sina anhöriga på grund av hederskulturen. I hederstänkandet står familjens rykte och anseende i fokus. Det bygger på föreställningar om oskuld och kyskhet. Det kan innebära begränsningar av klädval, av vem man får umgås med, av möjligheterna till utbildning, av vem man får gifta sig med och till och med av rätten att ta ut skilsmässa.

Under alliansregeringen förbättrades stödet till personer utsatta för hedersrelaterat våld. I vissa avseenden skärptes även lagstiftningen. Men det behöver givetvis göras mer av samhället. Vi måste ta krafttag och ingripa mot dessa brott. Moderaterna anser att det behövs en kartläggning av omfattningen av hedersrelaterad brottslighet. Rättsväsendet måste få de verktyg som behövs för att skydda brottsoffren. Vi anser även att man behöver göra en översyn av lagstiftningen i syfte att motverka hedersrelaterade brott och öka lagföringen.

Vad gör regeringen åt förhållandena på ankomst- och asylboenden? Vad gör regeringen för att boende på asylboenden ska få leva som de vill utan att bli hindrade i sin frihet? Hur agerar Migrationsverket och de underentreprenörer som tillhandahåller boenden för nyanlända? Finns det några riktlinjer och regler med tanke på det man upprepade gånger får läsa i medierna om folk som begränsas i sin frihet, exempelvis det jag tog upp, att det var en kvinna som inte fick cykla?

Får man utbildning i de svenska värderingar och normer som gäller? Vi från Moderaterna har föreslagit en förstärkt samhällsorientering för nyanlända. Vi anser att det är självklart att kvinnor och män i Sverige ska ha samma rättigheter. Det är kärlek som ska avgöra vem man ska gifta sig med, inte andra regler eller unkna och föråldrade värderingar. Vi kan aldrig acceptera att svensk lag inte gäller i Sverige. Många som kommer till Sverige kommer från ett land där synen på jämställdhet är annorlunda än vad vi är vana vid. Därför är det viktigt att man ger den utbildning som samhällsorienteringen innebär. Det tycker vi att regeringen ska prioritera.

Anf. 10 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Herr talman! Jag tackar Erik Andersson. Vi delar mycket av bakgrundsbilden av problemen. Det här är en väldigt stor samhällsfråga. När jag har förberett den strategi som vi ska lägga fram har jag ägnat mycket tid åt att tala med representanter för kvinnor och flickor och organisationer som företräder dem. Det oroar mig att många av dem ger en bild av att kvinnors och flickors möjligheter att leva sina liv som de vill inskränks, till exempel i vissa bostadsområden. Det kan vara fråga om vad som sker i parrelationer eller familjer, men också utomhus. Det här tar vi på största allvar. Därför lägger vi som sagt fram en strategi om våld mot kvinnor. Där ingår hedersrelaterade frågor.

Vi har redan aviserat att vi kommer att se över lagstiftningen om barn-äktenskap. Den är relativt ny, men den behöver ses över igen, anser vi. Vi har också förstås redan ett organiserat arbete som leds av länsstyrelserna, framför allt Länsstyrelsen i Östergötland, som i sin tur ger stöd till olika myndigheter, till exempel socialtjänsten. Socialtjänsten har ett allmänt uppdrag att arbeta mot våld mot kvinnor men också att stödja till exempel ensamkommande barn i den situation som de befinner sig i. Ett barn som uppges vara gift är per definition ett ensamkommande barn. Det är väldigt viktigt att ta de här frågorna på allvar, se flickorna i deras utsatthet och se deras behov. Det kan även handla om pojkar och om hbt-personer. Vi har också aviserat att vi vill inrätta ett kunskapscentrum om ensamkommande barn. Även inom ramen för det behöver man se på de här frågorna.

När jag meddelade att vi ska lägga fram en jämställdhetskrivelse och en strategi om våld mot kvinnor sa jag också att vi ska inrätta en jämställdhetsmyndighet. Om jag uppfattat din interpellation rätt är du kritisk till den, Erik Andersson. Dessutom hade du partikamrater som ägnade sig åt att skratta åt den här i riksdagen. Du kanske skrattade med? Möjligen har du inte läst på riktigt om vad den här myndigheten ska göra och varför den har inrättats.

Alliansregeringen arbetade mot våld mot kvinnor inom ramen för sin jämställdhetspolitik. Man avsatte över 2 miljarder till jämställdhetspolitiken, varav ungefär hälften till arbetet mot våld mot kvinnor – 1,2 miljarder om jag inte minns fel. Men i de granskningar som har gjorts, bland annat av Riksrevisionen, framförs det att det var en ineffektiv styrning. Man riskerar att inte få långsiktiga effekter av detta. Man kan faktiskt inte se att våldet skulle ha sjunkit i Sverige under en tioårsperiod. I granskningarna sägs att det bland annat beror på bristen på styrning, bristen på en sammanhållande kraft som kan genomföra politiken.

Jag är ute efter att människors liv ska förändras också när det gäller hedersrelaterat våld och våld över huvud taget. Jämställdhetsmyndigheten som dina partikamrater skrattar åt är till för att förändra verkligheten. Så mycket pengar måste få effekt i människors liv. De frågorna hänger ihop.

Frågor om hedersrelaterat våld är väldigt viktiga. Att stärka organisationer som har kunskap om detta och som organiserar kvinnor och flickor är också otroligt viktigt. Det vill vi gå vidare med.

Anf. 11 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Statsrådet säger att många av mina partikollegor skrattade när det kom på tal att man skulle införa en jämställdhetsmyndighet. Jag tror inte att de skrattar åt själva problematiken i frågan om jämställdhet,

utan de skrattar åt att man tror att allting löser sig bara för att man inrättar en helt ny myndighet. Om jag skulle vara utsatt för hedersrelaterat våld eller annat våld över huvud taget skulle inte det första jag skulle tänka på vara att det behövs en jämställdhetsmyndighet som kommer att hjälpa mig i detta.

Riksrevisionens rapport sa samtidigt att det aldrig har satsats så mycket pengar på jämställdhet som under alliansregeringen. Visst gav det en del effekter, bland annat ute hos kommunerna, som fick ansöka om pengar för att arbeta just med frågorna om exempelvis mäns våld mot kvinnor. Jag vet att det gav effekter. Det de kom fram till var att det kanske skulle behövas en samlande kraft som ser över och tar till vara de erfarenheter man får så att man kan ta dem vidare och sprida goda exempel. Jag tror inte att det behövs en jämställdhetsmyndighet för att göra det. De goda exemplen ska finnas ute i kommunerna och bland de olika statliga myndigheter som vi har.

Vi återgår till frågan som jag först ställde om att det behövs krafttag mot hedersrelaterat våld och att ingen ska råka ut för det. Om man ser på den samhällsorientering som ges i dag är det bara en tredjedel som deltar. Det är väldigt lågt. Jag tycker att det ska vara obligatorisk närvaro vid samhällsorientering, och då ska alla samlas. Det gäller inte bara männen, utan män och kvinnor ska samlas. Det är så enkelt som att samhället vilar på en värdegrund för hur vi ska bete oss mot varandra. Det är en värdegrund som håller ihop vårt samhälle. Det handlar om människors lika värde och allas rätt till liv och frihet. Det behövs givetvis mer utbildning.

I avsaknad av samhällsorientering och genom att en låt-gå-mentalitet vuxit fram i landet har det vuxit fram parallella samhällen där vi vet att ambulans, brandkår och polis motarbetas. Det är inte en utveckling i rätt riktning. Det behövs fler poliser. Det behövs att rättsinstanserna tar hedersvåld på allvar. Det är givetvis ingen lätt fråga. Men det är oacceptabelt att människor inte får leva som de vill. De kan inte vänta i några veckor på regeringens skrivelse i jämställdhetsfrågorna.

Det krävs en kartläggning, som jag var inne på tidigare, för att se hur vi ska kunna ta tag i problemet som uppstår med hedersrelaterat våld. Men det finns också andra problem. Det finns föreningar i landet som förespråkar odemokratiska värderingar. Många av dem får säkert bidrag från stat och kommun. Då kan man inte heller vänta i några veckor. Jag vill gärna veta: Vad gör vi åt det? Hur ska vi säkerställa att de inte får de bidragen? Är regeringen beredd att se över detta?

Hur ser regeringen på att en anställd hos passpolisen inte behöver skaka hand med en kvinnlig medarbetare eller att man separerar män och kvinnor i badhusen? Det är inte rätt signaler för att nå ett jämställt land. Exemplen kan säkert göras många. Det viktiga är att vi måste få ett samhälle som värderar män och kvinnor precis lika med samma rättigheter och samma möjligheter att bli precis vad de vill.

Anf. 12 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Herr talman! Jag återkommer ändå till att det är ett känt konservativt debattrick att skratta åt enskilda jämställdhetsförslag, håna dem och förminska dem och sedan säga: Jag är jättemycket för jämställdhet.

Vi skulle tjäna på att seriöst diskutera: Vad behövs för att få genomslag i verkligheten? Du säger att du vet att det finns effekter. Faktum är att ni

dessutom beställde en jämställdhetspolitisk utredning. Det tycker jag var bra. Den har till och med i sin rubrik att det behövs en myndighet för att förändra verkligheten med de pengar vi satsar.

Det var bra att alliansregeringen hade över 2 miljarder till jämställdhet, men du kan väl inte på allvar tycka att det var bra att de inte fick effekt på lång sikt, Erik Andersson? Jag har otroligt svårt att tro det. Du får gärna försvara det. Det finns många belägg för att effekten uteblev. Till exempel kan vi se att våldet mot kvinnor ligger kvar på samma nivåer som för tio år sedan, och ni hade makten i åtta år av dem.

Vi ser över trossamfunden. Apropos att vänta så gjorde ni det under hela er åttaårsperiod. Ni såg inte över trossamfunden och deras roll i förhållande till detta. Jag håller dock med dig om att det är viktigt, och jag ser fram emot förslaget. Under tiden ska man naturligtvis bara använda medlen till att sprida demokratiska värderingar inklusive jämställdhet, och då måste man ha kontrollerande mekanismer så att man ser att det fungerar så redan nu.

Jag håller också med om värdet av utbildningar för befolkningen i största allmänhet och till exempel förebyggande insatser när det gäller mäns och pojkars roll i jämställdhetsarbetet. Det är viktigt i hela befolkningen. Det är också viktigt när det gäller nyanlända och ensamkommande.

Därför lägger jag fokus på förebyggande arbete i strategin mot våld mot kvinnor. Det har vi gjort alldeles för lite av. Det visar också utvärderingarna och studierna. Vi måste se till att förtrycket inte finns från början över huvud taget. I den ambitionen tror jag liksom du att man behöver vända sig generellt till befolkningen och särskilt till män och pojkar, tror jag i varje fall att du menar, men också specifikt till olika grupper.

Därför har vi också tagit initiativ till en utbildning som man kan använda på till exempel HVB-hem. Där tar Din ungdomsmottagning på nätet och den myndighet som arbetar med ungdomsfrågor fram en manual så att man kan nå HVB-hem och ensamkommande unga nyanlända med kunskap om sexuella och reproduktiva rättigheter och hälsa, där dessa frågor ingår. Hur ser svensk lagstiftning ut? Hur fungerar jämställdhet i Sverige? Det gäller till exempel att det är förbjudet att köpa sexuella tjänster och vad hela vår lagstiftning innebär.

Självklart ska också polisen och andra rättsvårdande myndigheter jobba med dessa frågor. Vi gav nyligen ett uppdrag till polisen att jobba med sexuella och andra övergrepp mot barn. Det är ett exempel på vad vi gör redan nu. Som jag sa har Länsstyrelsen i Östergötland redan uppdraget att arbeta specifikt med den frågan.

Jag har också sagt att när vi lägger fram den nationella strategin och det blir känt vilka åtgärder som finns däri vill jag kalla till en nationell samling med alla aktörer för att verkligen säkerställa att alla tar frågan på allvar och också kommer att vidta de åtgärder som finns i strategin.

Jag har fokus på genomförande. Jag vill att detta politikområde ska vara effektivt och använda sina medel i förhållande till människorna, precis som alla andra politikområden.

Anf. 13 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Ibland när man hör representanter för partier på vänsterkanten känns det nästan som att jämställdhet skulle vara en vänsterfråga,

men det är det inte. Vi tycker precis som alla andra att jämställdhet är en viktig fråga. Det är en frihetsfråga, som jag ser det, att var och en får utveckla sitt liv och bli precis det de vill utan att bli förhindrade av någon norm eller kultur.

När vi talar om satsningarna som gjordes under alliansregeringen kan jag upprepa att det aldrig har satsats så mycket på jämställdhet som det gjordes under de åren. Det är möjligt att den nuvarande regeringen tycker att är en lite jobbig situation att Alliansen satsade mer på jämställdhet än vad någonsin någon socialdemokratisk regering har gjort i mannaminne.

Mäns våld mot kvinnor är ett problem delvis för att det finns ett stort mörkertal. Förhoppningsvis är det fler som anmäler de brotten nu med tanke på de satsningar som har gjorts. Men om man inrättar en jämställdhetsmyndighet kan risken bli att man förskjuter alla jämställdhetsfrågor till den jämställdhetsmyndigheten och att inte de andra myndigheterna arbetar just med jämställdhetsfrågan.

Det är ju precis som arbetsmiljöfrågorna. Dem måste var och en arbeta med på sin arbetsplats, och det gäller jämställdheten också. Var och en måste ständigt arbeta med jämställdheten, varje dag och varje timme. Det kan man inte bara skjuta över till en annan myndighet. Jag menar att lösningen inte är att inrätta en ny myndighet för att komma åt jämställdhetsproblemen i Sverige.

Där tror jag alltså att regeringen är helt fel ute. Det krävs så mycket mer än en myndighet. I det här fallet, när det gäller nyanlända exempelvis, krävs det utbildning, och då är det viktigt att den är obligatorisk och inte bara erbjuds. Man ska säkerställa att män och kvinnor går dit och får ta till sig de kunskaper, normer och regler som gäller i Sverige, herr talman.

Anf. 14 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Herr talman! Tack, Erik Andersson, för den här debatten! Det är verkligen en viktig fråga, och det gläder mig att vår analys när det gäller själva problemet i stor utsträckning överensstämmer. Man behöver samarbeta om detta för flickors, kvinnors och andra utsattas skull.

Det är en jobbig situation, som Erik Andersson sa, men jag tycker också att det är en jobbig situation att han är kritisk och menar att man inte kan se effekter av medlen. För mig är det obegripligt, för är det något förslag som jag har lagt fram som är så underbyggt av fakta så är det detta.

Det här handlar enbart om att göra jämställdhetspolitiken professionell som andra politikområden. Det handlar till exempel om att sprida exempel. Erik Andersson nämnde själv simhallar som har uppdelade tider och så vidare. När man får syn på ojämställdhet så frågar man sig: "Åh, hjälp, jag har hittat ojämställdhet, vad ska jag göra"?

Med en jämställdhetsmyndighet kan man till exempel se att det finns ett antal kommuner, organisationer och andra som har jobbat med detta, inte sällan med gemensamma medel, och tagit fram bra metoder som inte går ut på att dela upp eller separera. Detta är att förstärka jämställdhetsarbetet.

Det är dock inte den enda åtgärden för att jobba för jämställdhet och mot hedersrelaterat våld. Det har aldrig fungerat så. Jämställdhetspolitiken handlar ju verkligen om att ta politiska beslut, att ha politisk vilja och att våga när det behövs, och det måste man göra på en mängd områden för att

uppnå allmän jämställdhet. Därför måste man ha en myndighet och dessutom göra en massa saker för att förstärka politikområdet.

Jag ser fram emot att debatten går vidare, och jag kommer att stå upp på flickors och kvinnors sida mot det hedersrelaterade våldet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2016/17:23
28 oktober

Svar på
interpellationer

§ 8 Svar på interpellation 2016/17:46 om lag om kvotering

Anf. 15 Närings- och innovationsminister MIKAEL

DAMBERG (S):

Herr talman! Isabella Hökmark har frågat mig vilka andra åtgärder jag kan tänka mig att vidta för att öka den kvinnliga representationen såväl i bolagsstyrelser som på högre chefsposter.

Regeringen vill öka jämställdheten i hela samhället. Ett jämställt beslutsfattande ger företagen mångfald som kan öka deras konkurrenskraft. För att driva på utvecklingen har regeringen föreslagit att minst 40 procent av styrelseledamöterna i aktiemarknadsbolag och statligt helägda aktiebolag ska vara av vardera könet.

Promemorians förslag ger en jämnare fördelning av makt och inflytande mellan kvinnor och män i landets största bolag. Det har i sig ett värde. En sådan utveckling kan också bidra till att urval och rekrytering av såväl styrelseledamöter som personer på ledningsnivå görs utifrån en bredare rekryteringsbas i syfte att ta vara på kompetens hos såväl kvinnor som män. Då förbättras även förutsättningarna för kvinnors företagande i allmänhet.

Regeringen vidtar vid sidan av det nämnda lagförslaget ett flertal olika åtgärder för att förbättra jämställdheten mellan kvinnor och män i arbetslivet. Dessa har betydelse även för till exempel styrelserepresentation och ledande befattningar som inte omfattas av lagförslaget. Till exempel ökade andelen kvinnor på ledande befattningar när de statliga bolagens styrelser blev mer jämställda.

Ett annat exempel är att regeringen har tillsatt en utredning som ska se över reglerna för föräldraledighet och föräldraförsäkring. Syftet är att identifiera problem och föreslå åtgärder för att föräldraförsäkringen i högre grad än i dag ska bidra till jämställdhet på arbetsmarknaden, ett jämställt föräldraskap och även fortsatt bidra till goda uppväxtvillkor för barn.

Näringslivet delar regeringens syn att båda könen kompetens måste tas till vara. Jag förväntar mig därför att även näringslivets aktörer fortsätter att arbeta för att åstadkomma mångfald i bolagens styrelser och ledningar och därmed öka bolagens konkurrenskraft.

Anf. 16 ISABELLA HÖKMARK (M):

Herr talman! Tack, näringsministern, för svaret! Jag blir ändå förvånad över att den här reformen om kvotering till bolagsstyrelser blir en så viktig symbolfråga för regeringen. Tittar man på Norge där kvotering infördes 2006 kan man inte se de fördelar som man kanske skulle vilja se, för det har inte blivit fler kvinnor på mellanchefernsnivå eller fler kvinnliga vd:ar.

Det har inte hänt i Norge. Det är bara det uppenbara som har hänt: fler uppdrag till en liten privilegierad grupp av kvinnor som redan har uppdrag.

Min uppfattning är därför att regeringen nu satsar på styrelseproffsen i stället för på de många kvinnorna. Det finns problem på arbetsmarknaden, till exempel i form av löneskillnader, och en orsak till det som är lätt att se är att det finns många kvinnor i offentlig sektor och många män i det privata näringslivet. Vill man då göra någonting åt detta borde man uppmuntra företag i välfärden.

Därför är min fråga återigen: Vad tror regeringen sig uppnå med att införa kvotering till bolagsstyrelser när man inte kan se att det blir fler kvinnliga chefer på lägre nivåer?

Anf. 17 Närings- och innovationsminister MIKAEL

DAMBERG (S):

Herr talman! Tack till interpellanten för den här diskussionen! Den är viktig.

Om kvinnor hade bedömts efter sin kompetens hade vi redan haft ett mer jämställt näringsliv. Det är ett faktum, och det är också därför näringslivet själva har argumenterat för att det är ett problem att man har så ojämsställda styrelser i näringslivet. Det är därför näringslivet själva genom koden har bestämt att man ska uppnå jämställda styrelser, därför att man tror att arbetet i styrelserna då blir bättre. Det finns också forskning som visar att mer jämställda styrelser de facto fungerar bättre, inte bara i styrelserummet, och att de också producerar mer lönsamma bolag, vilket är spännande.

Det är också statens erfarenhet. Det känns som om det här skulle vara en ny diskussion om styrelserepresentation, men så är det ju inte. År 2000 tog den dåvarande socialdemokratiska regeringen initiativ till att sätta upp ett mål om jämställda styrelser i de statliga bolagen. Det tog tre år, från 2000 till 2003, att uppnå jämställda statliga bolag.

I dag har vi haft en situation i nästan tio års tid med jämställda styrelser i de statliga bolagen. Vad har då hänt? I förra veckan kom ny statistik från OECD som visar att Sverige, bland de undersökta länderna i OECD, var det land som hade kommit längst både när det gäller styrelserepresentation i de statliga bolagen och när man tittar på antalet vd:ar i de statliga bolagen.

Vår erfarenhet från de statliga bolagen är alltså väldigt tydlig: När man fick jämställda styrelser började också styrelserna att ställa krav på rekryteringsprocesserna för ledande befattningshavare så att man fick ett brett urval. Detta har i dag lett till att Sverige leder utvecklingen även när det gäller kvinnliga ordförande i statliga bolag. Enligt den senaste siffran som jag har är i dag 32 procent av de statliga bolagens vd:ar kvinnor, att jämföra med börsbolagen där motsvarande siffra är 5 procent. Mer jämställda styrelser har alltså haft effekt i Sverige.

Före den här debatten hade vi en annan debatt om jämställdhet. Det är lite märkligt att Moderaterna hamnar på fel sida varje gång vi ska diskutera en jämställdhetsreform. Historiskt sett har det varit rösträtten, särbeskattningen, föräldraförsäkringen; vid varje stor reform som har drivits fram för att öka jämställdheten i Sverige har Moderaterna tyvärr varit på fel sida. Och nu hamnar man återigen på fel sida och säger att det visserligen är bra med jämställdhet men inte just nu och inte så snabbt och att det kan vänta.

Min fråga blir då: Hur länge är Moderaterna beredda att vänta på att vi får jämställda styrelser och jämställda ledningsgrupper i Sverige? Är det inte bra att ta vara på den kompetens som finns i hela befolkningen och att faktiskt se till att kvinnor och män får samma chans i samhället att nå sin fulla potential?

Prot. 2016/17:23
28 oktober

Svar på
interpellationer

Anf. 18 ISABELLA HÖKMARK (M):

Herr talman! Jag vill tacka ministern för svaret. Jag är av uppfattningen att en ägare ska få utse sin styrelse. Man får titta i sitt bolag och se vilken kompetens man vill ha. Det finns ju företag där det bara sitter kvinnor i styrelsen. Ska man då tvingas ta in en man som man inte tycker är lika kompetent? Den frågan finns också. Sedan är det ju det att det har krupit upp också att man tittar på kompetens.

Om man verkligen vill titta på vad som är viktigast för kvinnor och deras företagande kan man se på hur det ser ut i Europa och de länder som slår oss med hästlängder och har fler kvinnliga vd:ar och fler kvinnliga chefer. Det är de länder som har mer privat verksamhet i välfärden. Så är det.

Jag kan inte förstå varför man inte ska låta kvinnor driva företag på samma villkor som män som gör det i industrin, i byggbranschen, som asfaltsläggare, elektriker eller rörmokare och som kan göra detta, och de måste göra vinst också för att kunna driva sitt företag.

Jag ser det som att det här är en symbolfråga. Jag har varit ute på många företag, och det arbetas mycket med att rekrytera kompetent personal, både kvinnor och män, och man lyfter också kvinnor i företagen.

När det gäller den här symbolhandlingen är ett ensidigt krav på kvotering den viktigaste reformen, och jag anser att man inte ser vad som verkligen spelar roll.

Det är inte bara det här med öppenhet för privata företag i välfärden, utan vad som också skulle hjälpa till är att man skulle kunna utöka RUT-tjänsterna. De kvinnor som har använt RUT-tjänster mest har använt tiden de sparar till att arbeta mer. Det har alltså varit en hjälp till att kombinera hemarbete med sitt eget arbete. Därför anser jag att när det gäller modernt jämställdhetsarbete måste man se i näringslivet att både kvinnor och män kan utvecklas på sina egna villkor. De ska inte delas in i olika kategorier utan snarare befrias från att delas in i kategorier, och alla människor oavsett kön eller någon annan uppdelning ska ges samma möjligheter.

Anf. 19 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Som herr talmannen vet är jämställdhetsfrågan en fråga som berör mig mycket och något som jag kämpar hårt för.

I grund och botten handlar det om att vi inte tar vara på de resurser vi har i Sverige. Det är essensen av hela problematiken. Då får man titta bakåt i historien. Det är ganska bra att göra det ibland för att ta reda på varför det ser ut som det gör i dag.

I mångt och mycket handlar det om utbildning. För 20–30 år sedan utbildade sig kvinnor inte i lika hög utsträckning som män. Men det här börjar ändras, så det är nu nästan fler kvinnor som utbildar sig. Problemet är att vi också måste locka kvinnor till de tekniska utbildningarna.

Om man jämför andelen kvinnor som utbildade sig för 20–30 år sedan och andelen kvinnor i styrelser ser man att de är ganska lika. Man vill gärna ha människor som har kunskap i en styrelse. Då är utbildning en del. Om man tittar på utbildning då och utbildning sedan och hur styrelserna ser ut är det alltså ganska lika, och det här är med andra ord en fråga som kommer att lösa sig ju mer kvinnor utbildar sig för att på så sätt också kunna anpassas till näringslivet.

Vi har en feministisk regering som säger att man har 32 procent kvinnliga vd:ar i statens bolag. Det är ju helt uselt egentligen. 32 procent! Jag skulle förvänta mig att den här feministiska regeringen sa att den hade i alla fall minst 50 procent kvinnliga vd:ar. Vad tänker ni göra åt det?

Isabella Hökmark var inne på det här med RUT. Regeringen säger att man vill öka jämställdheten på en rad områden. Men sedan motarbetar man samma sak på andra sidan. Just RUT-reformen har inneburit att många fler kvinnor har kunnat arbeta mer – tyvärr är det fortfarande så att de allra flesta kvinnor har hand om hemarbetet, och där kunde man ju önska att männen skulle ta mer ansvar – och det har regeringen försämrats i RUT-reformen.

Det har också inneburit att vi har fått väldigt många fler kvinnliga företagare. Vi måste få fler kvinnliga företagare i det här landet om vi ska lyckas med de jämställdhetspolitiska målen.

Men att vara företagare i Sverige är inte heller lätt. Där motarbetas alla, inte bara kvinnor. Det finns alltså många hinder som regeringen sätter upp mot att det ska bli fler kvinnor, och sedan kommer lösningen med en tvingande lagstiftning, möjligtvis, om kvotering. Man ska också inrätta en ny myndighet som ska övervaka allt detta.

Det är inte rätt sätt att angripa problemet. Vi måste se vilka hindren är för att få fler kvinnor i styrelser exempelvis. Det är märkligt att såväl USA som Italien och Schweiz har fler kvinnliga ledare – företagsledare och chefer – än vad Sverige har. Man kan undra vad det beror på.

Anf. 20 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Herr talman! Det här är en jättespännande debatt. Den kan verkligen handla om nästan allting. Och det ska den ju göra, för det här är en viktig fråga om jämställdhet. Däremot märker man, om man skrapar lite på ytan, hur lite Moderaterna har jobbat med den här frågan och under väldigt kort tid. Ni har inget historiskt track record när det gäller jämställdhet i Sverige. Ni har motarbetat alla större reformer som de facto har lett till ökad jämställdhet.

När det gäller den logik som fördes fram här om att kvinnor inte utbildar sig lika mycket som män har kvinnor under många årtionden utbildat sig mer än män. Det är många årtionden som det har varit så i Sverige. Förklaringsmodellen att kvinnor får vänta några decennier till, tills de har utbildat sig ännu mer, för att nå chefspositioner i Sverige är väldigt dålig. Hade vi gjort kopplingen mellan utbildningsnivå och chefspositioner i Sverige hade kvinnor gått om män för länge sedan. Om det handlar om utbildningsnivå skulle vi inte ha haft 6 procent kvinnliga vd:ar i svenska börsbolag. Det är alltså en dålig förklaringsmodell.

När det gäller RUT-systemet försöker man hitta något exempel på där det på något sätt har försämrats. RUT-systemet har aldrig varit större än i

dag. Det har aldrig varit så omfattande som i dag. Det har aldrig varit så många människor som har använt RUT-systemet som i dag. Det har aldrig varit så många människor som har jobbat inom RUT-systemet som i dag.

Jag önskar att män ska ta mer ansvar i hemmet, sas det här. Men hur gör man det då? Vad säger forskningen? Jo, forskningen säger att då krävs det ett mer jämställt uttag av föräldraförsäkringen. Hoppla! Och på vilken sida hamnar Moderaterna i diskussionen om ytterligare en pappamånad? På fel sida, igen, naturligtvis.

Vi vet av forskningen att varje gång vi har förändrat föräldraförsäkringen och faktiskt sett till att den blir mer jämställd har det lett till ett annat ansvar i hemmet. Att fler pappor är hemma med barnen när de är små leder till en annan utveckling på arbetsmarknaden. Fler kvinnor kan göra karriär och utvecklas i arbetslivet, men män får också en närmare koppling till sina barn om de är hemma med dem när de är små. Det var ett exempel.

Vi kan ta upp den större frågan om jämställda löner. De oförklarliga löneskillnaderna mellan män och kvinnor är större i privat sektor än i offentlig sektor. Jag har sällan hört Moderaterna tala om mer jämställda löner och vad man kan göra. Den här regeringen har föreslagit obligatorisk lönekartläggning för att verkligen se till att vi varje år ser vilka löneskillnader som finns på svensk arbetsmarknad och hur man gör någonting åt dem.

Kan Moderaterna i den här debatten redovisa på vilken sida ni hamnar i den diskussionen? Var ni för det? Nej. Ni vill ha det vart tredje år. Det händer ingenting med lönerna på ett år, menar man. Det händer ganska mycket, och att varje år få koll på vilka strukturella löneskillnader som finns i Sverige gör att man faktiskt kan åstadkomma förändringar på riktigt.

Vi kan ta budgetarna som ett annat exempel. Under åtta år satt ni i regeringsställning. Jag tror inte att ni hade en enda budget på åtta år där kvinnor gynnades mer än män av era förslag – inte en enda budget på åtta år. Titta på de budgetar som vi har lagt under den tid vi har haft chansen att lägga budgetar! I varje budget har vi haft sådana förslag, och sammantaget ser vi att det är kvinnor som är vinnare på våra budgetförslag. Det är skillnad på moderat och socialdemokratisk jämställdhetspolitik, och det är inte förvånande att man även i den här diskussionen säger: Vänta, det löser sig nog, vi har inte så bråttom.

Jag tror att de flesta kvinnor som är engagerade i jämställdhetsfrågor tycker att de någon gång också måste få samma rätt till löneutveckling, makt och ansvar som män. Det har gått väldigt lång tid, och de statliga bolagen har gått före.

Anf. 21 ISABELLA HÖKMARK (M):

Herr talman! Tack, ministern!

Ja, det är skillnad på socialdemokratisk och moderat jämställdhetspolitik. Och skillnaden är att ert recept hela tiden är att styra människor. Det är det ni kommer med. Politiker ska bestämma hur man ska leva och hur man ska välja. Ert recept är hela tiden att någon ovanför ska bestämma över hur de enskilda individernas föräldraförsäkring ska fördelas. Jag är helt emot det. Jag tycker att det är bra att föräldrarna får välja det själva. Vi borde snarare utöka det, så att någon annan också kan vara med och

delar på föräldraförsäkringen. I dag finns det nämligen också kvinnor som inte har möjligheten att vara hemma särskilt länge. Vilka drabbas i slutändan? Jo, barnen. Men dem pratar ni aldrig om i det här sammanhanget.

Min slutfråga blir: Om ni tror att kvotering bidrar till jämställdhet, varför vill ni då inte bidra till jämställdhet där jämställdheten är som sämst? Var är det? Jo, inom de stora fackförbunden och deras styrelser. Antingen tror ni inte att kvotering hjälper, eller så bryr ni er inte om jämställdheten i er egen rörelse.

Anf. 22 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Det är jättebra att man visar tydligt vad man anser i en debatt. Det hedrar statsrådet. Men jag tror att statsrådet har missat att det som kan leda till förändringar inte enbart handlar om tvång. Det handlar också om värderingar och värderingsförskjutningar i samhället, det handlar om goda exempel och det handlar om att män vill vara mer med sina barn. Så är det. Det kan vi inte blunda för.

Man kan gå till sitt lilla lokalsamhälle och titta. Mina vänner är alltid med sina barn. Det är inget konstigt i dag. Förut var det kanske märkligt att en man skulle vara hemma med sitt sjuka barn, men det är det inte längre. Vi har visserligen mycket att göra på området. Men det handlar inte bara om tvång. Det handlar om värderingsförskjutningar i samhället.

Statsrådet kan fortfarande inte komma ifrån att det aldrig har satsats så mycket på jämställdhet som under alliansregeringen. Inte en enda socialdemokratisk regering har kunnat visa på mer satsningar på jämställdhet än vad alliansregeringen satsade under sina åtta år.

Med tanke på Socialdemokraternas rötter i exempelvis fackföreningsrörelsen är det nästan pinsamt att till exempel Byggnads har 100 procent män i styrelsen. Det är pinsamt, om man står för en jämställdhetspolitik. LO sitter till och med i Socialdemokraternas verkställande utskott och är med och bestämmer. Ändå kan de inte föregå med gott exempel när det gäller att öka jämställdheten. Nej, de privata bolagen ska först tvingas, men inte fackföreningarna. Det tycker jag är uselt, herr talman.

Anf. 23 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Herr talman! Kul med en jämställdhetspolitisk diskussion!

Socialdemokraterna var det första partiet i Sverige som bestämde att vi utan kvotering skulle ha varannan damernas och varannan herrarnas på våra valsedlar. Den första jämställda regeringen i världen var en socialdemokratiskt ledd regering. Vi har jobbat med jämställdhet under hela vår historia. Det har tyvärr inte Moderaterna gjort.

Ni har motarbetat varje stor jämställdhetspolitisk reform. Ni har sagt: ”Det där ska inte styras politiskt. Det kommer nog av sig självt. Det utbildas nog fram en förändring.” Så har det inte varit.

Varför utnämns Sverige till världens mest jämställda land? Jo, därför att vi har vågat genomföra reformer som ger kvinnor större möjligheter att utvecklas i framtiden.

Ni säger att vi inte talar om barnen. Varför utnämns då Sverige till världens bästa land för barn att växa upp i? Jo, bland annat därför att vi har bedrivit ett jämställdhetsarbete som ger kvinnor och män möjlighet att kombinera förvärvsarbete med att vara hemma med barnen när de är små.

Vi har byggt ut förskolan och en offentlig service som ger kvinnor och män stöd när man har barn. Det är otroligt viktigt.

Och vi har världens högsta förvärvsfrekvens för kvinnor. Det är frihet för kvinnor. Det handlar om egna pengar.

Ärligt talat, när det gäller jämställdhetsreformer, gynnades män framför kvinnor konsekvent i era budgetar under åtta år. Ni finansierade en del jämställdhetsprojekt. Men om man tittar på den hårda budgeten kan man se att män alltid gick före kvinnor. Det duger inte.

Nu kommer det återigen att stå i historieböckerna att Moderaterna var på fel sida i den här jämställdhetsdiskussionen också.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 10.05 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 11.00, då en aktuell debatt om personlig assistans skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 11.00.

§ 9 Aktuell debatt om personlig assistans

Anf. 24 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Dagens debatt handlar om människor. Den handlar om alla dem som under det senaste året har ringt och skrivit brev och som har kommit hit till riksdagen. De har fyllt våra mejlkorgar i hopp om att ge oss en liten insikt om den situation de har och för att hjälpa oss att förstå vilken frustration och vilken ångest de upplever när förutsättningarna plötsligt förändras för dem som är i störst behov av andras stöd för att kunna leva ett vanligt liv.

Den som inte kan klä på sig utan hjälp ska ändå kunna få göra sig fin för att gå på första dejten eller på den viktiga anställningsintervjun. Den som inte kan förflytta sig själv ska ändå kunna få känna friheten på hästens rygg i stället för att tillbringa sina dagar instängd på en institution. Någon som kan formulera tankarna kan behöva någon annans hjälp för att vi ska höra när den människan säger: Jag vill inte bara överleva – jag vill leva.

Herr talman! Vi kristdemokrater har inte begärt dagens debatt för att prata om fusk och brottslighet. Om det finns det nämligen inget att debattera. Vi är alla överens. Detta finns. Det ska upptäckas, och man ska straffas för det. Men de som är beroende av personlig assistans ska inte straffas – det är vad som sker i dag.

Jag hoppas att vi i dag från regeringen kommer att få besked och erkännanden. Jag hoppas att regeringen erkänner att man har bidragit till, och fortsätter att bidra till, att vi i dag inte kan vara säkra på att de som har

rätt till stöd enligt lagen om stöd och service faktiskt får vad vi genom lagstiftning har lovat dem.

Anf. 25 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Herr talman! Lagen om stöd och service och lagen om assistans är viktiga frihetsreformer för människors delaktighet och självständighet. Det är väsentliga ambitioner i ett välfärdssamhälle som jag och regeringen står för. Då måste också lagen om stöd och service och lagen om assistans fungera bättre. Därför ska lagstiftningarna ses över. Vi vill av de här skälen ha mer träffsäkra och likvärdiga insatser som faktiskt möjliggör just den delaktighet i samhällslivet som var intentionen med de båda lagstiftningarna.

Vi vill stärka individerna, barnrättsperspektivet och jämställdheten i dessa system. Vi vill ha en långsiktigt hållbar kostnadsutveckling, inte minst inom personlig assistans, där kostnaderna de senaste tio åren har ökat markant utan att antalet personer har blivit fler i samma utsträckning.

Flera tunga rapporter – till exempel två statliga utredningar från 2012 och 2014, två rapporter från Inspektionen för socialförsäkringen från 2012 och 2015 samt en granskning från Skatteverket från 2012 – visar att det finns problem med att medel inom systemet används till annat än assistans och att vinstincitamenten ger skäl att driva upp antalet timmar. Det finns enligt ISF många bolag som gör vinst på varje timme. Det är över 1 000 bolag i dag på en marknad där de privata företagen utgör ungefär två tredjedelar. Det är stora summor pengar som skulle ha kunnat användas just till personer som har rätt till stöd. Men en del går till annat.

Att se till att medlen används till rätt saker är en stor utmaning på detta område, men det finns fler. LSS och lagen om assistans är lagstiftningar som är komplexa och som börjar bli gamla. Detta är viktiga rättighetslagar. Det finns prejudicerande domar. Företrädare för funktionshindersrörelsen har upprepade gånger framfört till mig och andra att de inte alltid tycker att lagarna fungerar som det var tänkt. Det är ett annat skäl till att regeringen har tillsatt en utredning som ska se över detta.

Bristen på träffsäkerhet inom både LSS och lagen om assistans är en utmaning som är väldigt viktig att uppmärksamma. Vi måste hitta bra sätt att säkerställa att varje individ får rätt till sitt stöd. När en person inte får det stöd som hon eller han har rätt till är det en personlig krissituation. Det är vårt ansvar att se varje sådan situation och varje människa. LSS och assistansersättningen har brister som vi onekligen måste komma till rätta med.

Det är samtidigt viktigt att beskriva utvecklingen baserat på fakta. Å ena sidan ökar totalt sett antalet personer som får insatser inom de två systemen LSS och assistansersättning. Antalet timmar per person fortsätter att öka även i år inom assistansen. Å andra sidan finns det en del insatser som minskar i omfång. I det sammanhanget vill jag vara tydlig med att regeringen inte har fattat några beslut som inskränker den enskildes rätt till personlig assistans eller föreslagit några sådana lagändringar.

Jag har hört en del partiföreträdare säga att det i år är fler som har blivit av med sin assistans än tidigare. Det är intressant, för de uppgifterna har inte den ansvariga myndigheten. Det vi däremot vet är att det just nu är ungefär 300 personer färre i den statliga assistansen än vid årsskiftet. Förra året var det 150 personer som tidigare haft statlig assistans som inte längre

fick det. Åren dessförinnan, 2013 och 2014, var det 280 personer som lämnade detta. Vi vet ännu inte hur det kommer att vara i år – det vet ingen. Däremot måste vi följa det.

Jag träffar människor som berättar att de upplever att det har blivit svårare att få stöd. Det tar jag på stort allvar. Vi måste följa utvecklingen särskilt noga just nu. Jag får mejl och samtal. Jag träffar personer som tror att regeringen skär ned både i den statliga assistansersättningen och i insatserna inom LSS. Vi har inte fattat några sådana beslut. I de möten som jag har framförs också flera förslag på hur systemen skulle kunna förändras och förbättras. Jag hade bland annat ett möte med neuroförbunden nyligen, och i går hade jag ett samtal med en mamma som har två barn med personlig assistans.

Regeringen får snart en översyn som berör frågan om egenvård inom assistansen, och jag ser ett behov av en analys av det femte grundläggande behovet. Självklart ska staten, landstingen och kommunerna gemensamt leva upp till våra åtaganden enligt lagen.

Jag är angelägen om tre saker. För det första ska den som har rätt till assistans eller andra insatser inom LSS få det stödet. För det andra ska vi komma åt det överutnyttjande som flera rapporter har visat finns, där medel går till annat än assistansen. För det tredje har jag ett stort ansvar för att skattebetalarnas pengar används till det ändamål de är avsedda för. Det ansvaret tar jag på stort allvar.

(Applåder)

Anf. 26 CECILIA WIDEGREN (M):

Herr talman! I går pratade jag med pappa Hans, vars dotter har svåra hjärnskador som ger multifunktionshinder. Det kräver många vård- och omsorgsbesök. De har en vardag som de flesta av oss över huvud taget har svårt att sätta oss in i. Han sa: Nu räcker det. Vi kan inte ha en välfärd som sviker där de svagaste behöver den som bäst.

Nu är det egna webbdesignföretaget nedlagt. Mamma Sanna har varit sjukskriven under året, eftersom orken inte har räckt till. Det har kostat samhället mer än det som sparats på de assistanstimmar som dragits in.

Herr talman! Varje människa har olika förmågor och möjligheter att utvecklas. Att födas med eller få nedsatta funktioner innebär att man behöver mycket stöd från familj och anhöriga, som gör den absolut största insatsen, men ytterst också från samhället. De med störst behov ska få mest stöd.

Vi har berörts djupt av den senaste tidens beskrivningar av människor som har samma omfattande behov av insatser i dag som i går, men som har fått besked om att mindre insatser är det som ska gälla i morgon. Dessa bedömningar har inte gjorts utifrån behov. Regeringen har föregripit sin egen utredning genom att i december förra året, i Försäkringskassans regleringsbrev, förändra förutsättningarna. Det skedde innan hela analysen kring hela människan var färdig.

Om regeringen och statsrådet på allvar menar det som nu framfördes här i talarstolen borde regeringen göra om och göra mer rätt från början. Vi tycker att det är bra att regeringen har tillsatt denna utredning, men den är långt ifrån tillräcklig när regeringen nu har sjabblat bort det hela och haft analysen klar innan jobbet är färdigt.

Vi moderater presenterar därför ett antal förslag på konkreta åtgärder som regeringen redan nu kan vidta om man sätter behoven främst och om de svagaste prioriteras. Det gäller att återskapa ordning och reda i välfärden.

Herr talman! Vi ska se människan, inte systemen. Vi kan inte ha en välfärd som sviker. De brister som finns måste rättas till. Vi ska säkra kvaliteten och motverka fusk och missbruk. Alla ska ha rätt till en välfärd som fungerar när man behöver den som allra mest.

Assistansreformen syftar till att åstadkomma möjligheter. Den syftar till att ge ökad självständighet för dem med svårast funktionshinder för att fler ska få komma till sin rätt. Det är en frihetsreform under ansvar.

För familjer och anhöriga till personer med stora behov handlar mycket om att orka – orka med familjeliv, orka arbeta, orka ha möjlighet att försörja sig. Assistansreformen syftar till att möjliggöra för fler att komma till sin rätt än vad som var fallet innan denna frihetsreform kom på plats.

Moderaterna är stolta över den genomgripande assistansreform som den borgerliga regeringen genomförde 1994. Den har varit – och är fortfarande – avgörande på många sätt. Den vill vi värna. Därför ska assistansreformens syfte och legitimitet långsiktigt säkras. Principerna ska vara hög kvalitet, helhetstänkande, öppenhet och transparens.

Därför föreslår vi att regeringen redan nu agerar med nolltolerans mot brister. Bristande kvalitet kan aldrig accepteras. Den som inte levererar kvalitet ska inte jobba med de svagaste i vårt samhälle.

Vi vill se nolltolerans mot fusk, missbruk, bedrägeri och brottslighet. Valfrihet, konkurrens och tydliga kvalitetskrav leder till bättre välfärd, men utan kontroll riskerar man missbruk.

Vi vill även se ett effektivt användande av skattebetalarnas gemensamma resurser. Välfärden är ingen marknad. Välfärden ska byggas på mångfald som förenas med noggrann kontroll av gemensamma resurser och kostnadsutveckling, och det ska ske på ett rättssäkert sätt.

Herr talman! Det råder i dag brist på helhetstänkande vad gäller assistansen och de olika insatserna från kommuner, landsting och Försäkringskassan. Att skruva åt ett anslag innebär övervältring och belastning på ett annat. Detta sätter människan i kläm eftersom behoven kvarstår. Det är dags för regeringen att se hela människan i stället för ett system. Vi har inte råd med att det går fel.

Herr talman! Moderaterna förutsätter därför att statsrådet efter debatten i dag lämnar riksdagen och går tillbaka till Socialdepartementet för att skriva ett nytt, tydligt uppdrag till Försäkringskassan. Man ska inte bara se ett anslag, utan man ska se över och åtgärda helheten i konsekvenserna av besluten gällande assistans och insatser – vi vill se ett tydliggörande av detta.

Det handlar om att skapa en bättre bild. Enskilda människor, familjer och anhöriga påverkas av de beslut som fattas – man har ju till exempel inte lyckats om en ökad belastning på föräldrarna leder till att någon tvingas lämna sitt arbete och blir sjukskriven.

Mer helhetssyn är också något centralt för att upprätthålla den långsiktiga legitimiteten. Självklart gäller det också att se över och få kontroll på kostnadsutvecklingen.

Det duger inte att vänta till nästa regleringsbrev. Det duger heller inte att vänta till hösten 2018, då regeringen ska ha avslutat utredningen. Det

är dags för denna regering och för ansvarigt statsråd, som bär det fulla ansvaret för instruktioner till myndigheter, att ge Försäkringskassan ett nytt, tydligt uppdrag. När kommer statsrådet att göra detta? Och vilka av de åtgärder som jag hittills har räknat upp kommer regeringen omgående att gå vidare med?
(Applåder)

Prot. 2016/17:23
28 oktober

*Aktuell debatt om
personlig assistans*

Anf. 27 CARINA HERRSTEDT (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag är glad att Kristdemokraterna har initierat dagens aktuella debatt. Vi sverigedemokrater tycker att personlig assistans och lagen om stöd och service, LSS, är en jätteviktig fråga att diskutera, speciellt i ljuset av den senaste tidens utveckling och debatt kring just personlig assistans och LSS.

För snart 20 år sedan hyllades införandet av LSS som en av de viktigaste sociala reformerna på mycket lång tid. Jag skulle vilja hävda att det faktiskt var den viktigaste reformen på många årtionden. Vi fick en rättighetslag på plats som skulle garantera att personer med funktionsnedsättning, som är i behov av stöd och service, får den hjälp som krävs för att kunna leva ett liv som andra. Så här i backspegeln kan man ju undra varför den inte kom på plats ännu tidigare – det borde vara en självklarhet i ett välfärdssamhälle att man tar hand om människor som är i behov av extra stöd.

Införandet av reformen LSS och personlig assistans var en väldigt viktig frihetsreform. Den innebar att individer med funktionsnedsättning fick möjlighet att leva ett liv som andra. De fick möjlighet att studera, att arbeta och att delta i fritidsaktiviteter precis som andra – de kunde få ett värdigt liv.

Det var också en viktig rättighetsreform, eftersom LSS inte är en lag som alla andra. Det är en rättighetslag. Med andra ord är det inte en dispositiv lag som man från regeringens sida kan nedmontera, utan de rättigheter som framgår där ska gälla fram till dess att vi här i Sveriges riksdag fattar ett annat beslut. Det handlar trots allt om att man även med funktionsnedsättning ska kunna ha livskvalitet och ett värdigt liv, sådant som många av oss andra tar för givet.

Det är som sagt en rättighetslag. Därför är vi oroad över att vi under de senaste åren har kunnat se ett antal rättsfall som har blivit prejudicerande – det vill säga vägledande – för Försäkringskassans beslut och som begränsar rätten till personlig assistans. Det är främst tolkningen vad gäller de grundläggande behoven som har varit väldigt restriktiv i dessa rättsfall, vilket har drabbat många människor. Det har lett till personliga tragedier när rätten till assistans antingen har begränsats och dragits ned eller dragits in helt.

Mot den bakgrunden är jag som sverigedemokrat väldigt orolig över utvecklingen, som tyvärr inte kan ses som något annat än en nedmontering av den personliga assistansen. Vi hör andra vittna om det. Vi hör näst intill dagligen rapporter i medierna om hur denna nedmontering har drabbat folk. Vi kan läsa berättelser från verkliga livet där den ena är mer tragisk än den andra. Det handlar om dödsfall till följd av indragen assistans. Det handlar om personer med funktionsnedsättning som inte kan få det stöd de behöver och vars föräldrar i stället tvingas ta ett övermäktigt ansvar. Det

handlar om personer som sondmatas eftersom det inte anses vara ett grundläggande behov att få i sig den dagliga näringen. Listan över nedslående rapporter kan göras lång. Man blir verkligen berörd i hjärtat av dessa berättelser, som kommer direkt från verkligheten.

Herr talman! Därför är dagens debatt väldigt viktig. Vi som vill värna den personliga assistansen får en chans att ställa regeringen till svars för vad som verkligen håller på att hända i dag.

Låt mig förklara vad jag anser är problemet med regeringens nuvarande hållning. Lagar ska tolkas i ljuset av det förarbete som har föranlett dem, och de ursprungliga intentionerna bör tydligt framgå där. Vad som nu i stället hänt är att man har fått ett antal rättsfall där jurister har tolkat vad som ska ingå i det som vi kallar rättighetslag. Det har lett till inskränkningar i rättigheterna för den grupp personer som behöver till exempel personlig assistans, vilket inte var intentionen med LSS.

Det kan inte heller vara värdigt en rättsstat och demokrati att det som vi politiker – eller i detta fall våra föregångare – har beslutat tillåts att inskränkas av juristers och tjänstemäns beslut. Då är det vårt ansvar att som politiker träda in och se till att göra om och göra rätt. Detta handlar om att undvika att lagens ursprungliga intentioner urholkas och att individen tillförsäkras det som den har rätt till. Det måste också fungera i praktiken.

Jag har sedan jag kom in i riksdagen motionerat om en översyn vad gäller just bedömningarna om grundläggande behov. Jag har motionerat om en översyn av tvåårsprövningarna. Jag har motionerat om en koordinator för att underlätta för de anhöriga. Men varje gång har svaret blivit att det är en utredning på gång.

Nu har vi en utredning på gång. Men fokus i den ligger, enligt mig, en aning fel. Vi är alltså positiva till att man från regeringens sida har initierat en översyn i form av en utredning. Men fokus bör inte ligga på att minska kostnaderna, utan fokus måste ligga på hur vi kan upprätthålla syftet med den lag som vi en gång stiftade.

Med tanke på de rättsfall som visar på att det uppenbarligen finns oklarheter och tveksamheter om hur lagen ska tolkas vore det bra om utredningen kunde bidra till att ta fram underlag för hur en tydligare lagstiftning skulle kunna se ut. Vi är därför öppna för att man i lag gör ett försök att definiera vad de grundläggande behoven verkligen innebär i stället för att överlåta åt andra att tolka det.

Vi kan inte lagstifta med tydliga intentioner för att sedan inte agera när dessa inte upprätthålls, utan politiken måste vara tydlig och återta sin makt i denna fråga om vi verkligen menar allvar. Därför ska det bli intressant att se om statsrådet Åsa Regnér verkligen tar initiativ till att tydliggöra detta.

Anf. 28 MARCO VENEGAS (MP):

Herr talman! Att LSS är en frihetsreform kan nog de flesta hålla med om. Syftet att kunna leva sitt liv som andra, något som egentligen borde vara självklart, var revolutionerande.

Lagen har sedan den stiftades haft en mycket stor betydelse för tusentals människor med funktionsnedsättningar. LSS ger tidiga insatser, förutom personlig assistans exempelvis ledsagarservice, avlösarservice, bostad med särskild service och korttidsvistelse. Dessa insatser är viktiga för att göra det möjligt att leva som andra, men det behöver jag nästan inte

säga till er som lyssnar på debatten. Jag vill också instämma med statsrådet Åsa Regnéér om att LSS-reformen måste värnas.

Från Miljöpartiets sida är vi mycket måna om reformen. Vi är också glada över den särskilda konvention för mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning som kom för ett antal år sedan. Den var en viktig draghjälp.

Vi i Miljöpartiet är mycket angelägna om att reformen fungerar som den ska. Den oro som en del människor känner ska tas på stort allvar. Jag kommer dock här i mitt första anförande att uppehålla mig en del vid det som handlar om ramarna för reformen.

För att långsiktigt kunna värna LSS-reformen är det viktigt att skatte-medlen används på rätt sätt. När Inspektionen för socialförsäkringen gjorde en översyn 2012 underströk de att privata anordnare gjort betydande vinster och snabbt expanderat sin andel av marknaden. Det är alltså pengar som inte används till personlig assistans, utan det är skattemedel som i stället försvinner ur systemet. Det är inte hållbart om man ska värna reformen.

Miljöpartiet har inget emot privata aktörer, men skattemedlen ska naturligtvis användas till det som de är avsedda för. Att det förekommer oseriösa företag, och i vissa fall organiserad brottslighet, i branschen är väldigt allvarligt. Särskilt allvarligt är det när enskilda människor blir utnyttjade och inte på något vis får den assistans eller det stöd som de bör ha.

Enligt Försäkringskassans beräkningar kan runt 10 procent av utbetalningarna vara felaktiga, och en stor del misstänks gå till organiserad brottslighet. Dit läcker mycket pengar som i stället ska gå till personlig assistans. Här talar vi alltså inte om privatpersoner – det är ett begränsat problem – utan om oseriösa företag och rent brottsliga handlingar.

Det har också visat sig att en del av timschablonens ersättning kan gå till reklam, marknadsföring och sponsring, vilket inte är avsikten med timschablonens ersättning som ska gå till personlig assistans. Systemet med en fast schablon, i princip lika för alla utförare och brukare, är alltför trubbigt, som vi ser det. Eftersom behoven ser olika ut kan det finnas skäl att inte ha en och samma nivå. Utformningen av timschablonen anses också vara en viktig orsak till de stora vinstuttag som jag redogjorde för tidigare. Av det skälet är det bra att se över möjligheten att ha flera olika timschabloner.

Regeringen har nyligen tillsatt en utredning för att se över hela LSS-reformen. Även den förra regeringen har sett den snabba kostnadsutvecklingen. Om inte regeringen tar tag i de fel i systemet som nu finns blir det svårt att på lång sikt värna LSS-reformen, vilket vore mycket olyckligt.

Att vara beroende av andras bedömningar vill de flesta slippa. Det är också essensen bakom LSS att man ska ha rätt till insatser. Därför är det förstås begripligt att många människor är oroliga över det man uppfattar som signaler. För regeringen är dock just värnandet av reformen det som är i fokus.

Låt mig också säga något om neddragningarna när det gäller så kallad egenvård, exempelvis assistans till sondmätning. Det är en fråga som har aktualiserats på senare tid. Beslutet har fattats av Försäkringskassan och är en direkt följd av en dom i Högsta förvaltningsdomstolen. Försäkringskassan gör efter domen bedömningen att en sjukvårdande insats aldrig kan

vara ett grundläggande behov, oavsett om den sker som hälso- och sjukvård eller i form av egenvård, men att en sjukvårdande insats i form av egenvård kan ingå i bedömningen av andra personliga behov om det inte tillgodoses på annat sätt.

Beslutet kan drabba många familjer hårt. Regeringen har sedan tidigare gett Inspektionen för socialförsäkringen i uppdrag att utreda detta och komma med förslag till en lösning, vilket de gör inom kort. Förhoppningsvis har familjer under tiden kunnat få sina behov utredda enligt socialtjänstlagen i stället. Men vi har full förståelse för att man som förälder känner att det bara måste fungera.

Anf. 29 PER LODENIUS (C):

Herr talman! Som vattendroppar som möts kind emot kind innan de flyter ihop och samtalar genom de olika unika kroppsspråk som signalerar mellan hjärtans slag och framkallar ett lika värdes flow av glädje.

Detta är hämtat ur en dikt av Lena Eldståhl. Hon vill med sin dikt visa på betydelsen av känslan av sammanhang och delaktighet, och det gäller också för den som inte själv kan sätta ord på detta. Detta kan bara uppnås om alla får vara och kan vara delaktiga och medverkande, precis som det står i artikel 30 i FN:s konvention om mänskliga rättigheter.

Lena har själv behov av assistans. Samtidigt är hon en aktiv deltagare i Share Musics verksamhet, där man med kultur och konstnärliga uttryck ger ord och rörelse åt personer med funktionsvariationer. Det handlar om ett samhälle där alla kan ta plats, synas och verka. Men Lenas deltagande är nu hotat. Hon har fått besked om att hennes assistanstimmar kraftigt ska minskas – detta trots att inget väsentligt har förändrats i hennes funktionsnedsättning.

Herr talman! Centerpartiet värnar assistansen. Centerpartiet värnar individens valfrihet och ser att möjligheten till jobb och utbildning är viktiga delar för att kunna vara delaktig och aktivt delta i vårt samhälle. En förutsättning för valfrihet är att själv kunna styra över assistansen och fritt kunna välja utförare. Då måste de olika utförarna också ha rimliga förutsättningar för sitt arbete.

Att vara delaktig är viktigt för individens utveckling, och det är viktigt för vårt samhälles utveckling. Vi har inte råd att ställa individer utanför.

För att kunna vara delaktig behöver man ha förutsättningarna för det. Därför införde den borgerliga regeringen i början på 1990-talet LSS-lagen. Assistans är enligt lagen personligt utformat stöd åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sådant som exempelvis sin personliga hygien, måltider, att klä sig och att kommunicera med andra. Det handlar om basala behov så att man i nästa steg kan vara delaktig och aktiv i samhället.

När vi i dag får rapporter om att assistans har dragits in för basala behov, till exempel andning, och att föräldrar och anhöriga i stället förväntas ta ett större ansvar är vi ganska långt från lagens intentioner att främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet med målet att den enskilde får möjlighet att leva som andra.

En fungerande assistans är för många en förutsättning för att kunna vara delaktig i samhällslivet. Utan assistansen kan till exempel Lena inte vara med i Share Musics network-team. Det är en förlust för Lena som då inte längre får möjlighet att leva som andra. Samtidigt är det en ännu större

förlust för vårt samhälle, som inte får möjlighet att utvecklas och berikas av Lenas och hennes kollegors kunskap, erfarenheter och idéer.

I Centerpartiet är vi övertygade om att ett steg mot full delaktighet är att kunna försörja sig genom eget arbete. Det ska därför vara enkelt att anställa en person med funktionsnedsättning. Vi vill också öka det sociala företagandet och göra det lättare för människor med funktionsnedsättning att starta företag.

Det måste också bli enklare för personer med funktionsnedsättning att studera. Det är i dag inte självklart att den som har gått i särskola får möjlighet att studera vidare efter gymnasiet. Högskola och universitet, liksom yrkeshögskola, är med några ytterst få undantag inget möjligt alternativ, och undantagen har ofta formen av projekt under begränsad tid.

Därför har Centerpartiet motionerat i riksdagen om att det behöver skapas fler möjligheter till eftergymnasial utbildning för människor med intellektuell funktionsnedsättning.

I Centerpartiet är vi tydliga med att LSS-lagstiftningen ska fortsätta att vara en rättighetslagstiftning. Det är vi också öppna för att skriva in ännu tydligare i lagen, om det skulle behövas.

Alla ska ha möjlighet att påverka sin egen situation. Om man har en funktionsnedsättning är det viktigt att den hjälp och det stöd man får är anpassat efter individens behov. Därför måste man få ökade möjligheter att bestämma över innehållet i stödet, hjälpen och servicen.

Herr talman! Centerpartiets utgångspunkt är att alla människor kan växa och vill försörja sig själva och vara fullt delaktiga i samhällslivet. Därför är det självklart för Centerpartiet att värna assistansen och också valfriheten för den som har behov av assistans.

De investeringar som samhället gör i assistansen ska användas där behoven finns. Assistansen är en investering både i humankapital och i samhället i stort.

Det är inte fel att se över assistansen och LSS. Översyner behöver ständigt göras, precis som inom alla andra politikområden. Men regeringspartiernas utgångspunkt har varit att se över kostnaderna och inte hur assistansen kan förbättras och stärkas. Det anser Centerpartiet är fel ingång.

Syftet med utredningen borde i stället vara att titta på hur vi kan få assistansen att stämma ännu bättre överens med individens behov och hur valfriheten för individen kan värnas – allt för att nå målet att den enskilde ska kunna leva som andra och vara en del av samhället och samhällsutvecklingen.

(Applåder)

Anf. 30 MAJ KARLSSON (V):

Herr talman! Det vi debatterar just nu handlar om dig och mig och om dina och mina grundläggande fri- och rättigheter. Det som vi talar om i dag handlar om vilket samhälle vi vill ha och vilka möjligheter vi alla ska ha att leva våra liv och inte bara existera.

Till synes berör LSS bara en liten del av befolkningen. De må vara få till antalet, men i grund och botten rör detta oss alla. LSS är en frihetsreform värd namnet och en oumbärlig del av vårt sociala skyddsnät. Det är en försäkring för alla dem som har fått sitt liv omkullkastat eller som kommer att få det i framtiden.

Prot. 2016/17:23

28 oktober

*Aktuell debatt om
personlig assistans*

Ingen av oss går fri från livets nycker. Ingen av oss vet vad som kommer att hända i morgon. LSS är en garant för allas vår rätt att leva våra liv, vara medborgare, kunna delta i samhället på lika villkor oavsett vilken vändning livet tar och kunna få rätt hjälp när vi behöver den. LSS är ingen förmån utan en livsviktig försäkring – en försäkring som nu är under attack.

Vi ska alla vara väl medvetna om att vart och ett av de tragiska livsöden vi har läst om, mött eller hört om här i dag kunde ha varit ditt eller mitt. Det kan en dag handla om mig. Varje gång en människa inte får det hon har rätt till är det allas vår trygghet som sätts i gungning.

När vi i Vänsterpartiet ser att en sådan central del av samhället angrips kan vi inte bara stå och se på. För oss i Vänsterpartiet är det en självklarhet att stå upp för LSS som den frihets- och rättighetslagstiftning den är. Vi vill på riktigt ha ett samhälle som fungerar för alla och inte bara för några få. Vi vill ha ett samhälle där alla kan känna sig trygga och där de medborgerliga rättigheterna är skyddade. Men det innebär också att vi är skyldiga att agera när lagstiftningen är hotad, och det är den nu.

Åhörare! I regleringsbrevet för 2016 uppmanade regeringen Försäkringskassan att bidra till att bryta utvecklingen av antalet timmar inom assistansersättningen. När det gäller en rättighetslag där personers individuella behov ska vara styrande är denna uppmaning ett direkt hot mot lagstiftningen.

Förutom att detta kan få fruktansvärda konsekvenser för de människor som drabbas är det en så långtgående inskränkning att det finns en överhängande risk att det är omöjligt att genomföra detta utan att det påverkar den enskildes individuella behovsprövning.

Vi har alltså en regering som tar risken att förbigå lagstiftarens avsikt och därmed sätta sig över gällande lagstiftning – dessutom helt utan att det finns folkligt förankrade beslut om att så ska ske. Det är verkligen magstarkt.

Därför valde vi att väcka ett utskottsinitiativ där vi gav socialutskottet möjlighet att uppdra till regeringen att stryka skrivningen i regleringsbrevet. Det var en möjlighet för alla riksdagens partier att visa att de menar allvar när de säger att de värnar LSS. Det var en möjlighet att slå vakt om allas vår trygghet.

I går hade vi chansen att bromsa den förödande utveckling vi nu bevittnar. Men i dag vet vi att för Moderaterna och för regeringen var det inte viktigt, för de valde att rösta ned vårt initiativ. Ja, Moderaterna valde att rösta ned vårt initiativ. I dag vet vi att högerpartiet KD bryr sig mer om funktionsnedsattas rättigheter än vad regeringen gör.

Det här gör mig förbannad och får mig att kraftigt ifrågasätta om regeringen och Moderaterna verkligen värnar LSS. Det får mig att undra vad regeringen egentligen har för ögonen när de fattar sina beslut.

Apropå regeringen: Från Miljöpartiet är det skrämmande tyst. Jag har läst någonstans att ni anser att LSS måste bli tydligare så att intentionen, det vill säga att alla ska ha möjlighet att delta fullt ut i samhället, inte dribblas bort. Men det är just precis det vi bevittnar nu. Därför undrar jag verkligen: Var står Miljöpartiet egentligen i denna fråga?

(Applåder)

Anf. 31 JAN BJÖRKLUND (L):

Herr talman! Leo är fem år. Han har en svår hjärnskada. Han kan inte sitta. Han kan inte stå. Han kan inte hålla uppe sitt eget huvud. Han är utvecklingsstörd och har begränsad förståelse för sin omvärld.

Som alla barn tycker Leo om att sitta i famnen. Han gillar att lyssna på musik och att vara ute på promenader.

Men Leos motorik fungerar inte. Han sondmatas eftersom han inte kan äta själv. Han kan inte visa var han har ont, och han kan inte prata. Han har epilepsi och andningsproblem.

Han behöver konstant tillsyn och hjälp. De vuxna – hans föräldrar – kan inte lämna honom ensam ens i några minuter. Leo behöver assistans dygnets alla timmar. Detta har Leos mamma Elin berättat för oss.

Nu har Leo fått beskedet från Försäkringskassan att från hjälp dygnet runt ska timmarna dras ned till noll. Det är ett första besked. Hans föräldrar är såklart förtvivlade. Det som är på väg att hända är en katastrof. Mamma säger att den hjälp som Leo har i dag är livsavgörande både för honom och för dem som familj.

Föräldrarna har nu ställt Leo i kö till ett vårdboende, för om beslutet blir verklighet kommer Leo inte att kunna bo kvar hemma. Att flytta Leo till ett vårdboende är att flytta omsorgen om funktionshindrade 40 år tillbaka i tiden. Så gjorde man förr – man tog barnen från föräldrarna och satte dem på vårdboenden. Det som då händer – och det är kanske en del av bakgrunden till regeringens beslut – är att kostnaden vältras över från Försäkringskassan till kommunerna. Det blir följden när man flyttar till vårdboende.

Det är möjligt att regeringens direktiv till Försäkringskassan får just konsekvensen att fler hamnar på vårdboende och får sämre livsmöjligheter. Försäkringskassan sänker kostnaderna för staten, men kostnaderna uppstår ju någon annanstans.

Herr talman! LSS-reformen, som ger människor med svåra funktionshinder rätt till personlig assistans, genomfördes 1994 på initiativ av mitt parti och min företrädare Bengt Westerberg, som då hade Åsa Regnérs roll som socialminister. LSS-reformen betyder delaktighet och självständighet för människor. Det är den största frihetsreform som någonsin har genomförts i vårt land för personer med funktionshinder. Den har gett samhällets allra mest utsatta – våra svårt sjuka barn – en frihet som de inte hade tidigare. Leo är ett av dessa barn.

I regleringsbrevet till Försäkringskassan skriver Åsa Regnérs tydligt att Försäkringskassan ska ha en strängare prövning. Det låter på regeringen som att det är någon annans fel, men den kan inte avsvära sig ansvaret för beslutet. Det är regeringen som styr landet och ger direktiv till Försäkringskassan. Om viljan fanns skulle Stefan Löfven kunna sammanträda med regeringen i eftermiddag och dra tillbaka regleringsbrevet, men det gör han inte för det vill inte regeringen.

Jag blir förvånad när jag hör Åsa Regnérs argumentation. Jag hör regeringen tala om att kostnaderna har ökat, och det har de. När reformen infördes på 1990-talet såg man inte alla behov som fanns, utan de underskattades helt klart. Därför är det dyrare i dag. Fler omfattas av LSS, också äldre personer, som inte omfattades från början. Det tycker vi är bra. Många människor har övergått från ett liv på institution till ett liv i en vardag som mer påminner om det liv som vi andra, som inte bor på institution,

har. Det blev mer kostsamt än vad man förutsåg, men det var en mycket stor frihetsreform.

Det talas om fusk i branschen. Jag är övertygad om att det i samhällets alla olika bidragssystem förekommer personer som försöker utnyttja systemen och fuska. Det förekommer här också, och då ska man bestraffa fusket. Vi ska inte se mellan fingrarna med dem som vill sno åt sig skattepengar som de inte har rätt till. Men att straffa alla för att några fuskar är inte en rättvis hantering av människor med dessa behov.

Liberalerna kommer att kämpa för den reform som vi en gång införde. Vi kommer att kämpa för de funktionshindrade som behöver hjälp och stöd, och vi kommer inte att ge oss förrän regeringen har backat. Låt den processen bli kort, Åsa Regnér, och berätta nu från talarstolen att ni i dag drar tillbaka det direktiv till Försäkringskassan som innebär att de ska spara in på assistanstimmar för utsatta människor! Svik inte samhällets allra mest utsatta! Svik inte Leo!

(Applåder)

Anf. 32 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Jag sa i min inledning att vi inte har begärt denna debatt för att tala om fusk och brottslighet. Ändå är det precis vad vi hör regeringens företrädare göra. Låt oss försöka reda ut några av de påståenden som har hörts här i dag. Vi har även hört dem tidigare här i kammaren från bland andra statsministern och från regeringens företrädare i andra sammanhang.

Regeringen väljer att måla upp en bild av assistansersättningen som en reform där kostnaderna drar iväg utan kontroll. Kostnaderna är höga; 30 miljarder är mycket pengar. Men är det för mycket? Ja, regeringen tycker uppenbarligen det, för man har tillsatt en utredning som har till uppgift att föreslå besparingar.

Vi kristdemokrater är långt ifrån lika säkra på att det är så. Men det innebär inte att vi naivt och utan ansvar och kontroll låter utgifterna växa. Vi har följt kostnadsutvecklingen noga. Vi har hört statsrådet räkna upp ett antal utredningar. Vi har låtit myndigheter granska och har utrett i flera omgångar för att bena ut vad som är vad. Resultatet så här långt är att vi faktiskt vet en hel del, även om vi inte har kunnat klargöra allt.

Vi vet till exempel att den lagstiftning som har syftat till att utöka gruppen av personer som har rätt till stöd förklarar en väldigt stor del av ökningen. Vi vet att befolkningsökningen i sig och demografin förklarar en del. Vi vet att lönerna för alla som arbetar som personlig assistent har ökat under åren, och lönekostnaderna är en mycket stor andel av utgiften.

Men medan regeringen helt låser fast sig i övertygelsen att det vi inte kan förklara i övrigt är kostnader som är oskäligen ställer vi kristdemokrater oss i stället frågan: Var behöver vi söka för att hitta förklaringarna? Det finns en hel del ledtrådar i de utredningar som redan har gjorts, senast i Försäkringskassans egen socialförsäkringsrapport från 2015.

Där framgår att myndighetens egna experter – de som dagligen arbetar med att fatta beslut – bedömer att en del av ökningen av antalet beviljade timmar beror på ökad kunskap och mer korrekta beslut. Jag citerar ur rapporten: ”Handläggarna menar att om de sökande hade yrkat för lika mycket för 10 eller 20 år sedan så hade de troligen fått lika många timmar även då.”

I rapporten framkommer också vilken stor förändring som har skett vad gäller behoven hos dem som beviljas assistansersättning i dag. Andelen som beviljas assistans all vaken tid eller mer har ökat. Det var runt en åttondel, och i dag är det två av tre som bedöms ha ett så stort behov bland de vuxna.

I nya beviljanden finns fler som ges rätt till dubbelassistans och assistans vid dygnsvila. Eftersom många som behöver assistans tyvärr inte blir friskare, utan tvärtom får ökade svårigheter och därmed ökade behov, borde det inte vara svårt att förstå att detta påverkar det genomsnittliga antalet timmar.

De senaste åren har antalet personer inte förändrats i någon större omfattning, i alla fall inte fram till i år. Men även om antalet är detsamma innebär inte det att behovet är konstant, framför allt inte om de som blir av med sin rätt till assistans är de personer som har haft förhållandevis mindre stöd beviljat.

Om jämförelsen ursäktas handlar det alltså inte bara om att förutsättningarna ändras i ortens lilla fotbollslag när man går från att spela på sju-mannaplan till elvamannaplan. Då är det uppenbart att de är fler. Behoven ändras när man fortsätter att spela på elvamannaplan. Det brukar vara några som slutar och nya som tillkommer. De som börjar behöver större fotbollsskor redan när de kommer, och de som fortsätter att spela kommer att behöva mer utrustning och större skor.

Jag hoppas att ingen tar illa vid sig av jämförelsen, även om den kan tyckas banal. Men principen är densamma. Regeringen verkar antingen inte inse eller också vill den inte erkänna att ökningen av antalet genomsnittliga timmar helt eller delvis kan förklaras av ökade behov och att det till och med kan vara så att behoven är ännu större men att vi misslyckas med att tillgodose dem.

Jag vill avsluta mitt anförande med att ställa en mycket konkret fråga till statsrådet. Anser regeringen att det är rimligt att skära ned resurserna, även om det skulle vara så att behoven ökar?

Detta är bara en fråga, och den kan besvaras med ja eller nej. Vilket är statsrådets svar?

(Applåder)

Anf. 33 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Herr talman! Jag och regeringen anser att lagens intentioner är oerhört viktiga, och de som har rätt till assistansersättning ska också få det. Bland annat av den anledningen vill vi se över effekter av domar, som flera av er har talat om här. Vi vill också utreda helheten och har därför redan tillsatt en utredning som ska se över mycket av det som ni har tipsat om här som nya förslag.

Om man i en rättsstat har en rättighetslagstiftning måste man ha prejudicerande domar som anger hur lagen ska tolkas om tvister uppstår. Dessa domar måste följas. Varken jag eller andra politiker ska gå in och rätta till dem. Däremot kan vi se över effekterna av dem, och vi har begärt en översyn.

Den enligt mig mest omdiskuterade domen kom redan 2012. Varför gjorde Alliansen ingenting åt detta då? Varför begärde ni inte omedelbart en översyn? Den diskuterades redan då.

Det faktum att många som anser att de behöver personlig assistans tycker att det under årens lopp har blivit tuffare att få det är en debatt som har pågått länge. Vad gjorde ni åt det?

Under en ganska lång tid då Alliansen satt vid makten kom en mängd rapporter som visade på felanvändning av medel, och det är inga små summor. Försäkringskassan bedömer att det handlar om så mycket som upp till 10 procent, och 10 procent av 30 miljarder är mycket medel.

Jag vill till bland andra Emma Henriksson säga att den person som tidigare var minister för dessa frågor och hade mitt uppdrag, Maria Larsson, skrev följande 2012:

Även den statliga utredningen om assistansersättningens kostnader har funnit att schablonersättningen ger möjligheter till stora vinster per timme. Detta ger enligt utredningen starka ekonomiska drivkrafter att försöka öka antalet beviljade timmar. Utredningen menar också att detta i stor utsträckning kan förklara ökningen av antalet assistanstimmar som pågått ända sedan schablonersättningens införande 1997.

Maria Larsson fortsätter:

Regeringen har mot denna bakgrund beslutat att nuvarande ersättning för personlig assistans bör ses över. En utredare ska analysera bland annat hur möjligheterna till överutnyttjande kan minska, hur möjligheterna till uppföljning och analys kan öka och hur de verkliga kostnaderna för assistansen bättre kan överensstämja med ersättningens storlek utan att de totala kostnaderna ökar.

Maria Larsson och alliansregeringen såg alltså också dessa problem, men man gjorde ingenting åt dem.

Jag är angelägen om att komma åt felanvändning av dessa medel, därför att jag tror att det äventyrar legitimiteten för reformen på lång sikt. Jag tycker nämligen att människors rätt till insatserna enligt dessa lagstiftningar är viktig.

Om vi inte säkerställer att medel används som det var tänkt i välfärden är det på lång sikt svårt att be skattebetalarna att fortsätta bidra. Då är vi verkligen ute på hal is.

Jag tycker att assistansen är oerhört viktig, men jag tycker också att det är otroligt viktigt att ha kontroll över medlen. Därför har vi bett Försäkringskassan att bidra till att bryta utvecklingen av antalet timmar inom assistansersättningen. Det ska de göra med god rättstillämpning och se till att rätt person får rätt ersättning. Så står det i regleringsbrevet.

(Applåder)

Anf. 34 CECILIA WIDEGREN (M):

Herr talman! Det är regeringen som bär ansvaret, inte alliansregeringen och inte Försäkringskassan. Det är regeringen och dess ansvariga statsråd Åsa Regnéer som på fullt allvar står här och menar att regeringens instruktion till Försäkringskassan är utan betydelse och att det inte har spelat någon roll vilka åtgärder som regeringen har vidtagit. Det är fullständigt felaktigt. Det kan lätt tolkas som ett försök att smita undan ansvar, vilket jag självklart inte förutsätter.

Ta det ansvar som regeringen har och inse att de signaler som regeringen ger till statliga myndigheter har stor betydelse och inverkan på de beslut som fattas om enskilda människor!

Regeringens ansvariga statsråd Åsa Regnér säger vidare att regeringen ska stärka både barnrättsperspektiv och jämställdhet inom assistansen. Men era fattade beslut hittills har lett i motsatt riktning.

Kvalitetsutvecklingen generellt i reformen ska öka och stärkas för varje brukare – inte tvärtom. Självklart ska också kostnadsutvecklingen utvecklas kontrollerat och rimligt för att ge människor ökad självständighet och stärka enskilda människors förmågor, detta med tanke på assistansreformens långsiktiga legitimitet och överlevnad.

Herr talman! Vi ska se människan, inte systemen. Samtidigt är det helt avgörande att man har ett helhetstänkande och en helhetssyn på de olika delsystem som omfattar den enskilda människan, om det så är fråga om Försäkringskassan, kommun eller landsting.

Regeringen har inte gjort rätt från början. Gör om, och gå tillbaka till Socialdepartementet efter debatten i eftermiddag och skriv ett nytt och tydligt uppdrag till Försäkringskassan med en helhetssyn på människan, de anhöriga och familjen. Det är dags för regeringen att börja agera, herr talman.

Moderaterna förfäktar ett antal saker i detta sammanhang.

För det första handlar det om nolltolerans mot brister. Bristande kvalitet ska inte accepteras. Dålig kvalitet i offentlig verksamhet är slöseri. Dålig kvalitet i alternativt driven verksamhet som går med vinst är att närmast betrakta som bedrägeri mot skattebetalarna. I båda fallen handlar det om svek mot omsorgstagare och brukare.

För det andra handlar det om nolltolerans mot fusk, missbruk, bedrägeri och brottslighet. Valfrihet, konkurrens och tydliga kvalitetskrav ska leda till bättre välfärd.

För det tredje handlar det om att med tillstånd kommer tillsyn. Ge resurser och möjlighet till tillsyn. Kvaliteten ska följas upp efter behov.

För det fjärde handlar det om en effektiv användning av skattebetalarnas gemensamma resurser. Det ska vara ordning och reda i välfärden.

För det femte handlar det om att man ska ha ordning på kostnadskontrollen. Men det ska ske på ett rättssäkert sätt med en helhetssyn på människan.

För det sjätte handlar det om att en skärpt tillsyn också kräver uppföljning och att de kan gå hand i hand.

Herr talman! Synen på helheten måste således vara tydligare än vad den hittills har varit från den här regeringen när det gäller att värna, utveckla och stärka assistansreformen utifrån dess principer.

Herr talman! Jag har ännu inte fått svar på mina två ganska enkla frågor. Den första är allra viktigast att få svar på: när – inte om – regeringen och statsrådet kommer att ge ett nytt och tydligt uppdrag till Försäkringskassan, där regeringen återigen sätter människan i centrum.

(Applåder)

Anf. 35 CARINA HERRSTEDT (SD):

Herr talman! Att diskussionen om de grundläggande behoven har uppkommit beror på att det finns ett delat ansvar och mer än en huvudman. I stället för att utredningen bara fokuserar på att kapa kostnader borde den kanske än mer fokusera på att se över möjligheten att ha en enda huvudman. Personligen anser jag att det borde vara staten.

Det som oroar mig är att det för regeringen verkar handla enbart om att kapa kostnaderna. På hela 37 ställen i det 25 sidor långa kommittédirektivet omnämns ordet kostnader.

Det är inget annat än oroande att regeringen har en så stark ambition att till varje pris få ned kostnaderna för just personlig assistans.

Regeringens uttalade syfte att som första prioritet kapa kostnaderna och dra ned antalet timmar som beviljas kvarstår – trots alla de larmrapporter som har kommit, trots alla historier från verkliga livet och trots alla mejl vi har fått motta om personer som har blivit drabbade. Syftet kvarstår trots ett försök till utskottsinitiativ om att stryka just den meningen i regleringsbrevet. Initiativet fick tyvärr ingen majoritet i utskottet då Moderaterna valde att inte stödja förslaget.

Från regeringens sida verkar man inte heller se den ekonomiska plusidan. Det handlar om föräldrar som kan förvärvsarbeta, betala skatt och konsumera. Det handlar om personliga assistenter som också betalar skatt och konsumerar. Det handlar om personer med funktionsnedsättning som kan ta sig till jobbet, studera med mera. Förutom vinsten i form av livskvalitet och möjlighet att leva ett liv som alla andra är den ekonomiska vinsten för samhället väldigt stor.

Låt mig vara tydlig med att vi självklart inte kan låta kostnaderna skena hur som helst. Däremot anser vi att vissa saker inom välfärden faktiskt måste få lov att kosta. Det finns vissa andra utgiftsområden staten ansvarar för som uppenbarligen får kosta hur mycket som helst och där kostnaderna får skena utan att regeringen verkar reagera. I sin iver att få ned statens kostnader väljer man att i stället ge sig på LSS. Jag avser inte att ställa grupper mot varandra, men det är ett faktum att det finns *en* pengapåse och att man måste prioritera utifrån den.

Det måste gå att ha ett tydligt kostnadstänk utan att för den sakens skull ha som mål att kostnaderna måste kapas till vilket pris som helst. I detta fall blir priset för de funktionsnedsatta och deras anhöriga alldeles för högt. Det blir till och med skrämmande högt. Den utveckling vi ser i dag genom rapporter i medierna om hur assistans dras in och hur brukares och deras anhörigas liv drabbas är inte bara oroande. Det är, som jag sa tidigare, inte värdigt ett välfärdssamhälle att de som är i störst behov av samhällets hjälp inte får den – trots att detta är en rättighetslag.

Det hela blir inte bättre av att regeringen redan innan man sjösatte översynen gav Försäkringskassan instruktioner om att bryta utvecklingen av antalet timmar beviljad assistans. Återigen: Detta är en signalpolitik som har lett till att funktionsnedsatta har drabbats. Deras assistanstimmar har minskat eller dragits in. När det gäller uppmaningen till Försäkringskassan undrar jag hur detta praktiskt ska kunna gå till utan att det drabbar dem som är i behov av stöd. Den frågan har jag ställt till Åsa Regnér utan att få ett tillfredsställande svar.

Jag kan inte förstå hur man kan ge direktiv om att stoppa en kostnadsutveckling utan att samtidigt ge klara direktiv för hur detta ska kunna gå till utan att de som behöver stödet allra mest blir drabbade. Vi är kritiska till att man på detta sätt går bakvägen och nedmonterar assistans och LSS i smyg. Snälla, stoppa nedmonteringen!

Anf. 36 MARCO VENEGAS (MP):

Herr talman! Som jag nämnde tidigare har regeringen tillsatt en utredning som ska se över LSS-frågor på ett brett sätt. Där är frågan om en långsiktigt hållbar kostnadsutveckling bara en del. Huvudfokus är att se över hur lagen fungerar med det övergripande målet, som är detsamma som tidigare: att den enskilde får möjlighet att leva som andra och de övriga mycket fina formuleringar lagen innehåller. Tanken är dock att se över hur förstärkt kvalitet, träffsäkerhet, helhetssyn och mångfald i insatserna ska kunna förverkligas.

Utvecklingen av tekniska hjälpmedel går med blixtfart, och mycket har hänt sedan lagen skrevs. Det är verkligen hoppningivande, och Miljöpartiet tror mycket på både e-hälsans möjligheter och teknikens framsteg på detta område. Likaså är dagens kunskap om rehabilitering en helt annan än tidigare, och det är viktigt att var och en som behöver rehabilitering får det enligt senast tillgängliga kunskap. Att ha rätt till och ges möjlighet att träna upp den egna förmågan maximalt är viktigt för att bli så självständig som möjligt och minska behovet av stöd utifrån. Det är väldigt angeläget.

Rättssäkerheten är också något som behöver ses över, och det ska utredningen göra. Att det är viktigt visar inte minst olika personers berättelser om hur olika det faktiskt kan se ut. Jämlikheten i tillgång till insatser är en annan sida av samma mynt. Utredningen kommer även att se över andra frågor, som personkretsindelningen. Där har en del behov som i dag faller utanför, och kompletteringar till lagen kan behöva göras. Det är ett stort och angeläget uppdrag, och vi ser fram emot utredningens förslag.

Jag vill också nämna ett område som vi både som enskilt parti och regeringsparti tycker är särskilt angeläget. Det gäller den höga arbetslösheten bland personer med funktionsnedsättning om man jämför med befolkningen i övrigt. Vissa insatser görs i budgeten för 2017, men på det här området finns det all anledning att återkomma.

Diskrimineringsfrågorna är också och har alltid varit centrala för Miljöpartiet. I regeringen har demokratiminister Alice Bah Kuhnke tagit fram ett förslag om att förstärka lagen om bristande tillgänglighet som diskriminering. Förslaget är att också företag med färre än tio anställda ska omfattas, vilket inte är fallet i dag.

Anf. 37 PER LODENIUS (C):

Herr talman! Centerpartiet värnar assistansen. Centerpartiet värnar individens valfrihet. Vår utgångspunkt är att alla människor kan växa, vill kunna försörja sig själva och vill vara fullt delaktiga i samhällslivet. Men hur ser Socialdemokraterna och Miljöpartiet – och faktiskt också Vänsterpartiet – på assistansen? Hur försvarar och förklarar man regeringens trippelestöt mot assistansen?

Regeringen räknar inte upp schablonen för timkostnaden för assistansen till samma nivå som löneuppräknningen. Det kommer att slå ut många mindre assistansbolag, vilket i sin tur ger sämre valmöjligheter och valfrihet för brukarna. I regleringsbrevet till Försäkringskassan ger man order om strängare tillämpning av lagstiftningen när det gäller assistansen. Försäkringskassan ska bidra till att bryta utvecklingen av antalet timmar i assistansersättningen. Man tillsätter också en utredning med syfte att dra ned på kostnaderna, enligt direktiv som är beslutade av regeringen.

Samtliga tre åtgärder är alltså regeringsbeslut som inte riksdagen har att besluta om. Det är en trippelstöt från regeringen direkt riktad mot assistansen.

Vi är många som ifrågasätter regeringens intentioner med assistansen och dess tydliga fokus på resurser, men att Vänsterpartiet försöker plocka poäng i frågan ter sig lite ironiskt, kan jag tycka. De har nämligen själva möjliggjort den politik regeringen nu bedriver. Står inte Vänstern för den politik man i andra sammanhang säger sig stödja? Hur kunde Vänsterpartiet gå med på detta i budgetförhandlingarna med Socialdemokraterna och Miljöpartiet? Eller gjorde man helt enkelt en dålig budgetförhandling, som man nu försöker lappa och laga så gott det går?

Herr talman! Centerpartiet värnar den grundläggande intentionen med lagen om stöd och service. Det är en rättighetslag som ger personer med stora funktionsnedsättningar möjlighet att leva som andra. För Centerpartiet är dessutom principen att den som behöver assistans också själv ska ha makten att bestämma både vem som ska ge assistans och hur den ska utföras, vilket inte alltid är en självklarhet.

Den som efter en omprövning får mindre än 20 timmars assistans i veckan kan gå från att ha en stor grupp utövare av assistans att välja mellan till att bli hänvisad till den assistans som erbjuds av kommunen. Det begränsar brukarens möjlighet att själv styra över sin assistans. För Centerpartiet är det i stället självklart att alla brukare ska ges likvärdiga möjligheter att bestämma över sin egen assistans.

Gällande bestämmelser föreskriver också att ett beslut om assistansersättning ska omprövas efter två år. Skälen till omprövning grundar sig i det faktum att behov kan ändras över tid, men för en del är det faktiskt ganska osannolikt att tillståndet skulle förändras på två år. Då tvåårsomprövningarna dessutom ofta är en mentalt påfrestande process för berörda anser vi i Centerpartiet att systemet måste förenklas.

Herr talman! Det är inte fel att se över assistansen och LSS. Det behöver ständigt göras som inom alla politikområden, vilket jag också sa i mitt första anförande. Men regeringspartiernas utgångspunkt har varit att minska kostnaderna. Det visar inte minst trippelstöten mot assistansen från regeringspartierna Socialdemokraterna och Miljöpartiet med stöd av Vänsterpartiet. Syftet med utredningen borde i stället vara att undersöka hur assistansen kan förbättras och stärkas utifrån individens behov och hur valfriheten för individen värnas – allt med syfte att nå målet att kunna leva som andra och med det också vara en del av samhället och samhällsutvecklingen.

(Applåder)

Anf. 38 MAJ KARLSSON (V):

Herr talman! Som vi har hört här i debatten menar Åsa Regnér att detta inte alls rycker undan rättigheter för personer med funktionsnedsättningar. Man fokuserar på att komma till rätta med de skenande kostnaderna och de ökande assistanstimmarna – något som hon verkar mena utslutande beror på ökat fusk och överutnyttjande. Att sätta dit bedragare i all ära, men vilka kommer man egentligen åt genom att skära i assistansen?

Vi som har läst de rapporter som regeringen återkommande hänvisar till vet att det här lyfts fram som en nog så viktig orsak till att kostnader och timmar ökar. Men vi vet också att det finns en rad andra förklaringar

som regeringen talar mindre om. Vi blir äldre. Överlevnadsgraden har ökat. Människor som är i behov av personlig assistans tenderar att få ett större hjälpbehov ju äldre de blir. Det är förklaringar som är helt legitima skäl till att timmarna ökar.

Oavsett vad vi anser om det i sak är det här enligt regeringen anledningen till förändringen i regleringsbrevet. Åsa Regnér menar att det hade varit helt oacceptabelt att inte agera mot dem som utnyttjar eller fuskar med våra skattepengar. Hon menar också att det är att svika att inte se till att pengarna går till det som de är avsedda för. Det är ju helt sant.

Problemet är bara att det inte är det som man gör i regleringsbrevet. Det finns ingenting i den skrivningen som säger att man ska begränsa bolagens möjlighet att göra vinst. Det finns ingenting i den skrivningen som visar att man kan agera kraftfullt mot de bolag som utnyttjar våra system.

Däremot är det mycket som pekar på att fler kan komma att mista sin assistans. Människor kan komma att få betala priset för regeringens förklädda besparing. Människor kan komma att få sina medborgerliga rättigheter undanryckta.

Utöver de katastrofala följder som det blir för dem som drabbas är risken överhängande att man rundar lagstiftningen. Det säger ju sig självt att det inte är möjligt att låta människors behov vara styrande, om man samtidigt uppmanar Försäkringskassan att minska antalet timmar.

Herr talman! Vi menar att detta är oacceptabelt. Det är verkligen ett svek. När nu skrivningen i regleringsbrevet verkar bli kvar vill jag ha svar på frågan hur regeringen ska säkerställa att människors lagliga rättigheter att få assistans inte inskränks i iveren att minska ökningen av antalet timmar.

Anf. 39 JAN BJÖRKLUND (L):

Herr talman! Det är inte fel att utreda LSS. Den utredning som regeringen har tillsatt och som ska vara klar 2018 är motiverad. Jag delar socialministerns uppfattning här, att det finns ett antal domslut som gör att man behöver se över lagstiftningen och regleringen. Liberalernas kritik handlar ju inte om att ni har tillsatt en utredning. Det är motiverat.

Sedan kan jag vara kritisk mot direktiven. Ordet kostnader nämns hur många gånger som helst. Att utöka individens frihet nämns inte alls. Det ger ett väldigt skevt perspektiv, men låt gå. Det är inte fel att utreda LSS-lagstiftningen. Vi vill alla ha svar på ett antal frågor. Det är uppenbart att vi har lite olika verklighetsbild när det gäller varför timmarna har ökat och så vidare. Det är bra att utreda frågan och försöka att få svar på den.

Felet är ju att innan ni har svaren beordrar ni fram nedskärningar generellt. Ni kan dra tillbaka det regleringsbrev som ni har skrivit, men det vill ni inte, så nu sker dessa neddragningar.

Jag vänder mig inte emot de utredningar som ni gör. Det är möjligt att Maria Larsson borde ha tillsatt den utredningen redan för några år sedan, men det är bra att den nu tillsätts. Det är inte det som är vår kritik. Kritiken är att redan innan ni har svaren beordrar ni fram förändringar i reformen genom att besluta om neddragningar.

Det är en rättighetslagstiftning, så man kan naturligtvis säga: Det spelar ingen roll vad regeringen skriver, för Försäkringskassan ska ändå följa lagen. Så är det ju, men i all rättighetslagstiftning finns det ett tolkningsut-

rymme. När ni nu säger att Försäkringskassan ska spara in på timmar kommer man naturligtvis inte att begå lagbrott, men man kommer att följa era direktiv om att spara in på timmar jämfört med vad man annars skulle ha gjort; det är självklart.

Herr talman! LSS-reformen är en dyr reform – det ska vi erkänna. Den medför omfattande kostnader för samhället. Den kostar nästan 30 miljarder varje år, och det är väldigt mycket pengar. Det finns andra saker i vårt samhälle som kostar 30 miljarder eller mycket mer. Frågan är: Är det för dyrt? Är det inte värt detta, eller är det värt det? Det är den frågan som man måste ställa.

Jag menar att det är värt pengarna. Det ger en så ofantligt ökad frihet och självständighet för de individer som berörs. Det handlar om ett fåtal individer. Vi har 10 miljoner invånare. I det perspektivet är det ytterst få som använder LSS. Men för dessa 16 000 personer är frihetsökningen ofantlig, och det är därför som vi anser att det är värt det.

Kom ihåg: Vad är alternativet? Jo, alternativet är att gå tillbaka till hur det var förr, att dessa personer ska bo på vårdhem, och det är också väldigt dyrt. Det som man naturligtvis spekulerar om nu är att regeringen driver fram besparingar hos Försäkringskassan, och sedan måste kommunerna öka antalet vårdhem. Då flyttas bara kostnaderna samtidigt som människors frihet, självständighet och möjlighet att leva sina liv begränsas.

Åsa Regnér får det att låta som att bolagen har ett starkt incitament att öka antalet timmar. Det kan vara så, men det är ju inte bolagen som bestämmer vårdbehoven. Man kan inte säga att det är bolagen som har drivit på för att öka timmarna. Det är Försäkringskassan som bestämmer hur många timmar som ska beviljas i det enskilda fallet. Om timmarna har ökat beror det på Försäkringskassans beslut.

Det låter i debatten som att nästan alla i riksdagen är överens om att detta borde ändras. Jag tycker att det är konstigt att det inte avspeglades i socialutskottets votering i går. Om nu alla partier utom regeringspartierna är överens om att detta ska ändras borde vi kunna tvinga regeringen att backa. Vi kan ta upp frågan på nytt i socialutskottet och testa. Det låter nu som att det är sex partier som är emot regeringens förslag, men så var det verkligen inte i utskottet i går. Men jag välkomnar den förändringen, om det nu är en förändring på riktigt.

Anf. 40 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Vi har hört mycket från regeringen i den här debatten även om det inte alls är det som vi kanske hade hoppats få höra.

Bland annat gjordes en hänvisning till det som statsrådet Maria Larsson sa och gjorde under den förra regeringsperioden. Maria Larsson konstaterade att man bör göra en översyn så att det blir en bättre överensstämmelse med andra formuleringar som statsrådet läste upp. Det är helt sant, och det var också det som vi gjorde. Vi fortsatte att gräva för att se var felaktigheterna fanns. Men det vi inte gjorde var att börja dra ned för dem som har faktiska behov.

Jag har tagit ut regleringsbrevet till Försäkringskassan från några av de senaste åren. Om man jämför skrivningarna finns det vissa likheter. Vi skrev till exempel i regleringsbrevet för 2012: ”Säkerheten och enhetligheten vid beslut om utbetalning av assistansersättning ska öka.” År 2013

skrev vi: "Försäkringskassan ska effektivisera kontrollen av assistansersättningen, effektivisera handläggningen och förbättra utredningarnas kvalitet samt öka kvaliteten och säkerheten i besluten, särskilt i det första beslutet av assistansersättningen." I resten av de regleringsbrev som vi skrev till Försäkringskassan är det liknande formuleringar.

Skillnaden är att regeringen börjar hela regleringsbrevet – årets första uppdrag till myndigheten – med skrivningen: "Försäkringskassan ska bidra till att bryta utvecklingen av antalet timmar inom assistansersättningen." Innan vi vet att det är för många timmar ger man alltså ansvarig myndighet i uppdrag att bryta utvecklingen. Man har redan bestämt sig: Det betalas ut för många timmar. Det ska inte kunna betalas ut fler timmar, fastän man inte vet om behoven ökar eller om effekten kanske blir att skattebetalarna får ökade kostnader när kommunerna måste ta över ansvaret.

Även socialdemokratiskt ledda kommuner är med och beskriver effekten från i år när myndigheten har dragit in assistansersättningen för någon. Vi kan se att kostnader ökar med inte bara 100 utan ibland med 200, 300, 400 eller 500 procent när ansvaret går över till kommunen. Detta är inte att värna den reform som regeringen säger sig vilja värna.

Det är dock inte bara regleringsbrevet som är problemet, utan det är hur regeringen talar om denna viktiga reform. När finansminister Magdalena Andersson för ganska precis ett år sedan fick frågan om var vi kan göra nedskärningar och var vi kan spara nämnde hon assistansersättningen. Där såg regeringen en möjlighet att skära ned. Statsrådet Regnér själv och statsministern säger att pengar går till jurister och konsulter. Ja, det går pengar till jurister och konsulter, men det handlar om ganska lite.

Låt mig återgå till socialförsäkringsrapporten och citera handläggarnas bedömning av vilken påverkan förändringen att fler använder jurister haft: "Juristerna ser till att den sökande får de timmar han eller hon har möjlighet att få. --- Därför blir det särskilt viktigt att handläggaren motiverar sitt beslut noga." Om detta inte gjordes tidigare vore det väldigt allvarligt.

Anf. 41 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Herr talman! Jag tar fasta på det som Jan Björklund talade om vad gäller behandlingen av initiativet i utskottet. Jag håller verkligen med honom om att Alliansen förefaller säga en sak i stängda rum och en annan i kammaren. Man säger också en sak i regeringsställning och en annan i opposition. Det finns bland annat en mängd citat av Moderaternas företrädare i ekonomiska frågor, Ulf Kristersson, där han i närmast hånfulla ordalag talar om regeringens brist på kontroll i assistansersättningen.

Detta är en fråga som måste hanteras på ett bra sätt. Man måste våga tala om för skattebetalarna och för personer som har rätt till personlig assistans att vi vill göra mycket och att vi vågar debattera frågan för att intentionerna i lagstiftningen faktiskt ska uppfyllas. I dag är det på alltför många sätt inte så. Medlen går till fel saker i för stor utsträckning.

Det stämmer att Försäkringskassan enligt regleringsbrevet, som många nu har tagit upp, ska bidra till att bryta utvecklingen av antalet timmar inom assistansersättningen. Men den ska också säkerställa en god rättstillämpning. Handläggning, utredningar och beslut ska vara likvärdiga över hela landet och hålla hög kvalitet så att rätt person får rätt ersättning. På vilket sätt är detta fel?

Regeringen styr riket och har myndigheterna till sin hjälp att göra det. Det gäller att ta ansvar här, och det har vi gjort. Jag vill att intentionerna i lagstiftningen ska kunna upprätthållas, men det går inte om vi är passiva och inte vågar ta i de svåra sakerna. Jag vidhåller att det är ett problem att kanske 10 procent av 30 miljarder används till reklam och sponsring.
(Applåder)

Anf. 42 CECILIA WIDEGREN (M):

Herr talman! Många som kom hit i dag och som har lyssnat på samtalet och debatten trodde att regeringen och statsrådet hade lyssnat in den verklighet som råder med anledning av de beslut som hittills har fattats. De ord som det ansvariga statsrådet uttrycker hänger inte ihop med den verklighet som har uppstått.

Regeringen har ansvaret, och precis det sa statsrådet när hon stod i talarstolen: Det är regeringen som styr landet. Men gör det då! Gå tillbaka till Socialdepartementet och ge ett nytt tydligt uppdrag till Försäkringskassan som handlar om människan – inte enskilda konton! Statsrådet är socialminister, herr talman. Det är ju inte finansministern som deltar i dagens debatt, utan socialministern. Hon har ansvar för att både värna rättighetslagstiftningen och ta ansvar för statens gemensamma resurser som skattebetalarna har möjliggjort.

Herr talman! Regeringen styr de statliga myndigheterna. Det gör inte riksdagen eller riksdagens socialutskott. Ansvarigt statsråd sitter här, och hon har möjlighet att gå tillbaka och skriva om och göra rätt. Det går inte att vänta till hösten 2018 för att få ordning och reda i välfärden vad avser assistansen. Det ansvaret måste regeringen och statsrådet ta här och nu.
(Applåder)

Anf. 43 CARINA HERRSTEDT (SD):

Herr talman! Jag är för tillfället själv tjänstledig från mitt arbete som just personlig assistent. Jag vet hur behövd jag var och hur livsavgörande mitt arbete var för den kvinna jag jobbade hos innan jag hamnade här i riksdagen.

Jag anser att det säger något om samhället, om hur friskt det är, hur man tar hand om de personer som är i behov av hjälp. Kostnadsmedvetenhet är förvisso ett måste för alla seriösa politiker. Men hur uppskattar och mäter man vad ett liv med livskvalitet eller ett värdigt liv får kosta?

Vi talar om människor vars liv blir som ett fängelse, en husarrest, om de inte får den personliga assistans de behöver. Det handlar också om anhöriga som blir utbrända och sjukskrivna då de tvingas ta ett oproportionerligt stort ansvar. Följdeffekterna av nedmonteringen av assistansersättningen blir i slutändan en kostnad för samhället, vilket jag tog upp tidigare. Om man inte redan nu ifrågasätter inskränkningen av personlig assistans och LSS av andra skäl kanske man ska ta sig en funderare över huruvida detta verkligen blir en besparing i slutändan.

Jag kommer att fortsätta värna LSS och dess ursprungliga intentioner. Jag tycker att man borde göra ett omtag och att politiker tar tillbaka makten över de tolkningar och rättigheter som LSS verkligen ska ge. Det behövs tydliga definitioner av vad som gäller för grundläggande behov. Man måste se över möjligheten att ha en huvudman. Listan kan verkligen göras

lång över saker som kan förbättra LSS i stället för att nedmontera den. Att dra ned kostnaderna står inte på Sverigedemokraternas lista.

Jag bryr mig inte om vilken regerings politik som har lett till dagens nedmontering. Men pajkastning och bortförklaringar är inte värdigt denna diskussion. Detta är direkt kränkande för personer med funktionsnedsättning som inte längre får den hjälp de behöver. Kliv ur sandlådan och lös de problem vi har här och nu!

Anf. 44 MARCO VENEGAS (MP):

Herr talman! Jag vill kort bara säga att assistansreformen och LSS i sin helhet är otroligt viktiga, och de betyder mycket för enskilda individer, familjemedlemmar och hela vårt samhälle. Jag hoppas att dagens debatt fortsätter i många andra konstruktiva samtal om hur vi både bevarar och utvecklar en av vårt samhälles kanske viktigaste reformer.

Jag vill också rikta ett tack till Kristdemokraterna som tog initiativ till debatten liksom till alla medverkande partier. Jag tackar även alla som kommit hit för att lyssna på debatten.

Anf. 45 PER LODENIUS (C):

Herr talman! Centerpartiet värnar den grundläggande intentionen med lagen om stöd och service. Det är en rättighetslag som ger personer med stora funktionsnedsättningar möjlighet att leva som andra. Centerpartiets utgångspunkt är att alla människor kan växa och vill kunna försörja sig själva och vara fullt delaktiga i samhällslivet.

Det är inte fel att se över assistansen och LSS. Det behöver ständigt göras, som inom alla andra politikområden. Men regeringspartierna Socialdemokraterna och Miljöpartiet gör i stället, med stöd av Vänsterpartiet, en trippelstöt mot assistansen. Utgångspunkten har varit att se över kostnaderna och inte hur assistansen kan förbättras och stärkas. Det här anser vi i Centerpartiet är helt fel ingång. Syftet med utredningen borde i stället vara att undersöka hur vi kan få assistansen att än bättre stämma överens med individens behov och hur valfriheten för individen kan värnas.

I regeringens regleringsbrev till Försäkringskassan ger man order om strängare tillämpning av lagstiftningen när det gäller assistansen. Att då som ministern skylla på prejudikat, när lagstiftningen handlar om individuella bedömningar där alla är olika och där det är varje individs behov som ska bedömas, håller inte. Snälla, gör om och gör rätt! Utredningsdirektiv och regleringsbrev till myndigheter är det regeringen som ska fatta beslut om. Det är alltså inget som riksdagen har att besluta om.

Herr talman! Centerpartiets utgångspunkt är att alla människor kan växa och vill kunna försörja sig själva och vara fullt delaktiga i samhällslivet. Därför är det självklart för Centerpartiet att värna assistansen – och valfriheten för den som har behov av assistansen.

Anf. 46 MAJ KARLSSON (V):

Herr talman! Jag tycker inte riktigt att jag får svar på hur regeringen ska kunna garantera att människors lagstiftade rättigheter ska säkerställas. Kanske beror det på att regeringen vet att den inte kan göra det.

När nu nästan en hel debatt förlöpt kan jag konstatera fakta. Vi har en regering som påstår att den står upp för LSS, fast den helt uppenbart angriper den. Sedan har vi en före detta regeringssida som står och häver ur

sig allsköns härligheter, fast de själva varit en starkt bidragande orsak till att situationen är som den är i dag. Det kanske kommer som en överraskning, men det spelar faktiskt ingen roll hur mycket vackra ord man spottar ur sig om man inte handlar därefter.

Jag var oroad före debatten men är om möjligt än mer oroad nu. Det är inte första gången assistansberättigades rättigheter försämras. Det visar på en skrämmande utveckling, oavsett regering. Jag vill inte ens tänka på hur framtiden kommer att se ut om det fortsätter så här. Men vår kamp fortsätter, och därför vill jag avsluta med vår uppmaning till regeringen: Stryk meningen i regleringsbrevet!

Anf. 47 JAN BJÖRKLUND (L):

Herr talman! Jag känner en viss frustration. När regeringen gav det här direktivet till Försäkringskassan var vi liberaler rätt ensamma i vår kritik. Jag välkomnar nu att allt fler instämmer i den kritiken. Vänsterpartiet tog inte upp detta i budgetförhandlingen med regeringen i höstas, eller så tog ni möjligen upp det och blev överkörda. Nu välkomnar jag den förändring som skett. Det är bra av Vänsterpartiet. SD anslöt sig i går i utskottet till den linje som Liberalerna och Kristdemokraterna har drivit. Det är också bra. Jag hör dessutom på Moderaterna och Centern att ni är på väg att ansluta er. Även detta är bra. Det var synd att ni inte gjorde det på voteringen i går, men om ni gör det när vi tar upp frågan på nytt har vi en majoritet och kan stoppa detta. Vi kan stoppa det som nu pågår, och det är väldigt bra.

När Åsa Regnér ska motivera direktivet till Försäkringskassan talar hon om fusk, överutnyttjande, vinster, marknadsföring, reklam, jurister och konsulter. Det här är överdrivet eller direkt felaktigt på flera punkter, men om det är detta ni är emot kan ni väl skriva det? Nu ger ni i stället på grund av detta Försäkringskassan instruktionen att dra ned på antalet timmar för de funktionshindrade. Det är en svårbegriplig logik. Om det är reklamen ni är emot, förbjud den då! Jag tror för min del att även det är en dålig idé. Men dra inte ned antalet timmar för de funktionshindrade för att ni är emot andra saker!

Åsa Regnér! Det finns bara en rimlig sak att göra, och det är att dra tillbaka ordern till Försäkringskassan att spara på samhällets allra mest utsatta. Låt i stället utredningen jobba färdigt!

Jag vill tacka Emma Henriksson och Kristdemokraterna för att ni har begärt den här debatten. Jag vill också tacka alla deltagare och åhörare.

Anf. 48 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Jag vill verkligen tro på statsrådet och övriga företrädare för regeringen när ni säger att ni vill att de skattemedel som avsätts för personlig assistans ska användas till det de är avsedda för. Men ska det gå att tro på det måste de välformulerade orden om avsikter också stödjas med handling. Här brister det. I orden finns makt, och orden måste hänga ihop. Den makt regeringen har väljer ni att använda till att undergräva det som en gång var vår viktigaste frihetsreform.

Vad som nu pågår är att rättigheter som fastställts i lag begränsas utan att det finns folkligt förankrade beslut om att det ska ske. Med misstänkliggörande och hård vinkling av spekulativa siffror håller regeringen på att undergräva stödet för några av dem i samhället som behöver stöd mest.

När man säger att det kan vara 10 procent undviker man att säga att osäkerhetsintervallet för beräkningarna om hur mycket som kan vara fusk är mellan 1,8 och 27,6 procent. Det kan alltså vara 1,8 procent felaktigheter i stället för 10. Och allt det behöver inte ens vara fusk.

För att legitimera sina åtstramningar försöker regeringen använda förvändningar om att bara vilja stoppa brottslighet, överutnyttjande och pengar som påstås gå till onödiga kostnader. Men jag säger som en av de högsta cheferna sa med anledning av spekulationerna om att väldigt stora summor skulle användas felaktigt: "Kriminaliteten stoppas inte av att vi ifrågasätter enskilda assistanstimmar."

I grunden handlar den här debatten om vilket samhälle vi vill vara. Vad är det värt för oss skattebetalare att personer som föds med eller har förvärvat en funktionsnedsättning ges möjlighet att leva ett liv som andra?

Anf. 49 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Herr talman! Det är mer än 20 år sedan lagen om stöd och service och lagen om assistansersättning trädde i kraft. Denna reform, särskilt den del som rör personlig assistans, har på ett avgörande sätt förbättrat levnadsvillkoren för kvinnor, män, flickor och pojkar med omfattande funktionsnedsättningar. De här lagarna har haft stor betydelse för självbestämmande och för att människor ska kunna leva ett självständigt liv. Regeringen anser därför att det är angeläget att värna dessa reformer, men också att utveckla dem. Människor ska få åtnjuta sina rättigheter, och de ska inte hamna mellan stolarna.

Den utredning som regeringen har tillsatt har nämnts i debatten ett antal gånger, men jag vet inte om man känner vad som står på papperet i stället för att läsa. Det är nämligen så att innehållet i utredningen är väldigt brett och ser till helheten. Alliansen tillsatte för övrigt ett antal utredningar som enbart tittade på kostnaderna. Den här utredningen ska titta på frågor som det dubbla huvudmannskapet, jämställdhet, jämlikhet och lika tillämpning över landet. Den ska också titta på schablonen och kostnaderna; det är väl belagt att det är just i det ökande antalet timmar som vinster och överanvändning kan döljas, och därför är det viktigt. Men man ska även se på om man till exempel kan koppla bort juristerna från anordnarna. Det är 1 000 bolag på 16 000 personer, och 65 procent är privatiserat genom den här reformen. Det finns väldigt mycket lönsamhet i det. Det är inte fel i sig, men medlen måste gå till rätt saker för människornas skull.

Tack för debatten! Det här är en otroligt angelägen fråga och en mycket viktig reform, som jag värnar.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 10 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelse

2016/17:38 Meddelande om kommande förslag om ändringar i bestämmelserna om beskattning av fastigheter som överläts till juridiska personer

§ 11 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 27 oktober

2016/17:87 Lantbrukarnas regelbörd

av *Magnus Oscarsson* (KD)
till statsrådet *Sven-Erik Bucht* (S)

2016/17:88 Arbetsmiljöverkets försämrade resultat

av *Katarina Brännström* (M)
till arbetsmarknads- och etableringsminister *Ylva Johansson* (S)

2016/17:89 Kubastrategin och det civila samhället

av *Sofia Damm* (KD)
till statsrådet *Isabella Lövin* (MP)

§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 27 oktober

2016/17:231 Indragen julpyntning i mindre orter

av *Magnus Oscarsson* (KD)
till statsrådet *Anna Johansson* (S)

2016/17:232 Regionala skillnader i sjukfrånvaron

av *Johan Forssell* (M)
till socialförsäkringsminister *Annika Strandhäll* (S)

2016/17:233 Psykisk ohälsa

av *Johan Forssell* (M)
till socialförsäkringsminister *Annika Strandhäll* (S)

2016/17:234 Den parlamentariska socialförsäkringsutredningen

av *Johan Forssell* (M)
till socialförsäkringsminister *Annika Strandhäll* (S)

2016/17:235 Sjukfrånvaro i kommun och landsting

av *Johan Forssell* (M)
till socialförsäkringsminister *Annika Strandhäll* (S)

2016/17:236 Sis kompetenstapp

av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet *Åsa Regnér* (S)

2016/17:237 Jobb i finanssektorn

av *Jörgen Warborn* (M)
till närings- och innovationsminister *Mikael Damberg* (S)

2016/17:238 Extratjänster i föreningslivet

av *Lars Mejern Larsson* (S)
till arbetsmarknads- och etableringsminister *Ylva Johansson* (S)

2016/17:239 Turkiets kränkning av irakiskt territorium

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

2016/17:240 Bristande tillgänglighet till polisen

av *Roger Haddad* (L)
till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2016/17:241 Turkiets beskjutning av sekulära kurder

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

2016/17:242 Åtgärder för att stödja landsbygden vid ökade transportkostnader

av *Saila Quicklund* (M)
till statsrådet *Sven-Erik Bucht* (S)

2016/17:243 Kompensation för ytterligare höjningar av bensinskatten

av *Saila Quicklund* (M)
till statsrådet *Anna Johansson* (S)

2016/17:244 Kurdistanregionen

av *Fredrik Malm* (L)
till statsminister *Stefan Löfven* (S)

2016/17:245 Anknätningsärenden

av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2016/17:246 Översyn av strandskyddet

av *Tina Ghasemi* (M)
till miljöminister *Karolina Skog* (MP)

2016/17:247 Statsministerns besök i Irak

av *Robert Hannah* (L)
till statsminister *Stefan Löfven* (S)

2016/17:248 Konkurrensneutral reklamskatt

av *Helena Bouveng* (M)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2016/17:249 Priset på bensin

av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet *Anna Johansson* (S)

2016/17:250 Priset på diesel för den tunga yrkestrafiken

av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet *Anna Johansson* (S)

2016/17:251 Artskyddsförordningens inverkan på skogsbruket

av *Jonas Jacobsson Gjörtler* (M)
till statsrådet *Sven-Erik Bucht* (S)

§ 13 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 27 oktober

2016/17:164 Resurser till försvaret

av *Lotta Olsson* (M)
till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

2016/17:157 Abbas hyllningar av terrorister

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

Prot. 2016/17:23
28 oktober

§ 14 Kammaren åtskildes kl. 12.39.

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 10.05 och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Olof Pilo

§ 1 Avsägelse.....	1
§ 2 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 4 Anmälan om faktagpromemoria	2
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 6 Svar på interpellation 2016/17:51 om inrättande av en angränsande zon.....	2
Anf. 1 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	2
Anf. 2 ALLAN WIDMAN (L)	3
Anf. 3 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	4
Anf. 4 ALLAN WIDMAN (L)	5
Anf. 5 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	5
Anf. 6 ALLAN WIDMAN (L)	6
Anf. 7 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	7
§ 7 Svar på interpellation 2016/17:55 om hedersvåld och förtryck mot kvinnor	7
Anf. 8 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	7
Anf. 9 ERIK ANDERSSON (M)	8
Anf. 10 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	9
Anf. 11 ERIK ANDERSSON (M)	9
Anf. 12 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	10
Anf. 13 ERIK ANDERSSON (M)	11
Anf. 14 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	12
§ 8 Svar på interpellation 2016/17:46 om lag om kvotering.....	13
Anf. 15 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	13
Anf. 16 ISABELLA HÖKMARK (M).....	13
Anf. 17 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	14
Anf. 18 ISABELLA HÖKMARK (M).....	15
Anf. 19 ERIK ANDERSSON (M)	15
Anf. 20 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	16
Anf. 21 ISABELLA HÖKMARK (M).....	17
Anf. 22 ERIK ANDERSSON (M)	18
Anf. 23 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	18
Ajournering.....	19
Återupptaget sammanträde	19
§ 9 Aktuell debatt om personlig assistans	19
Anf. 24 EMMA HENRIKSSON (KD).....	19
Anf. 25 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	20
Anf. 26 CECILIA WIDEGREN (M).....	21
Anf. 27 CARINA HERRSTEDT (SD).....	23
Anf. 28 MARCO VENEGAS (MP)	24
Anf. 29 PER LODENIUS (C)	26
Anf. 30 MAJ KARLSSON (V)	27

Anf. 31 JAN BJÖRKLUND (L).....	29
Anf. 32 EMMA HENRIKSSON (KD).....	30
Anf. 33 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	31
Anf. 34 CECILIA WIDEGREN (M)	32
Anf. 35 CARINA HERRSTEDT (SD).....	33
Anf. 36 MARCO VENEGAS (MP).....	35
Anf. 37 PER LODENIUS (C).....	35
Anf. 38 MAJ KARLSSON (V).....	36
Anf. 39 JAN BJÖRKLUND (L).....	37
Anf. 40 EMMA HENRIKSSON (KD).....	38
Anf. 41 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	39
Anf. 42 CECILIA WIDEGREN (M)	40
Anf. 43 CARINA HERRSTEDT (SD).....	40
Anf. 44 MARCO VENEGAS (MP).....	41
Anf. 45 PER LODENIUS (C).....	41
Anf. 46 MAJ KARLSSON (V).....	41
Anf. 47 JAN BJÖRKLUND (L).....	42
Anf. 48 EMMA HENRIKSSON (KD).....	42
Anf. 49 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	43
§ 10 Bordläggning.....	43
§ 11 Anmälan om interpellationer	44
§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar	44
§ 13 Anmälan om skriftliga svar på frågor	45
§ 14 Kammaren åtskildes kl. 12.39.	46